

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในบทนี้ผู้วิจัยได้กล่าวถึง เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติต่อวิชาภาษาไทย ความสนใจในสื่อมวลชน และความคาดหวังในการศึกษาต่อของนักเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดกระบี่ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับดังนี้

หลักสูตรภาษาไทยระดับประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน :

องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน .

เจตคติต่อวิชาภาษาไทยกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย ,

ความสนใจในสื่อมวลชนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย

ความคาดหวังในการศึกษาต่อกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย

หลักสูตรภาษาไทยระดับประถมศึกษา พุทธศักราช 2521

(ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)

หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)

กำหนดให้ภาษาไทยอยู่ในกลุ่มทักษะที่เป็นเครื่องมือการเรียนรู้ ซึ่งมีจุดประสงค์จะให้นักเรียนเรียนภาษาไทย เพื่อให้เป็นเครื่องมือในการใช้ประโยชน์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน ได้แก่ การติดต่อสื่อสาร การเรียนรู้ในกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ การแสวงหาความรู้ ความเพลิดเพลินและการประกอบอาชีพ การเรียนการสอนภาษาไทยจึงมีความสำคัญกับนักเรียนทุกคน ครูและนักเรียนควรตระหนักถึงความสำคัญของภาษา โดยครูต้องจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และนักเรียนจะต้องเอาใจใส่ศึกษาเล่าเรียน เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนเอง นอกจากนี้ทุกคนยังต้องช่วยกันอนุรักษ์ภาษาไทยไว้เป็นมรดกทางวัฒนธรรมแก่คนรุ่นหลังต่อไป (หน่วยศึกษานิเทศก์, 2534 : 79)

1. เป้าหมายของการจัดการเรียนการสอนภาษาไทย

หลักสูตรภาษาไทยฉบับปรับปรุงระบุเป้าหมายสำคัญที่จะให้เกิดขึ้นกับนักเรียน

4 ด้าน คือ (กรมวิชาการ, 2533 : 2)

- 1) ความรู้ ได้แก่ ความรู้ในเรื่องหลักเกณฑ์ทางภาษา
- 2) ทักษะ ได้แก่ ทักษะการใช้ภาษาสื่อความในด้านกาพย์ การพูด การอ่าน และการเขียน ทักษะกระบวนการคิดอย่างมีระบบ และคิดเชิงสร้างสรรค์
- 3) ค่านิยม เช่น การตระหนักในความสำคัญของภาษา การมองเห็นความงาม และความซาบซึ้งในภาษา การรักการอ่าน การเห็นความสำคัญในการแสวงหาความรู้ ฯลฯ
- 4) การจัดการ ได้แก่ การนำความรู้ที่ได้จากการเรียนภาษาไทยไปใช้ให้เกิดประโยชน์ เช่น การวางแผน การปรับปรุงงาน การมุ่งผลงาน การแสวงหาความรู้ การใช้ภาษาในการประกอบอาชีพ ฯลฯ

2. คุณลักษณะของนักเรียนที่พึงประสงค์

1) ใช้ภาษาสื่อความได้

นักเรียนต้องมีทักษะทางภาษา ได้แก่ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน สามารถนำไปใช้ในการติดต่อสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีพฤติกรรมดังนี้

1.1) ใช้ภาษาได้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ทางภาษา สามารถพูด อ่าน เขียน สื่อความได้ชัดเจน คล่องแคล่ว ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ทางภาษา และอักษรวิธี

1.2) ใช้ภาษาได้ถูกต้องเหมาะสมกับกาลเทศะและบุคคล เน้นการใช้ภาษาโดยคำนึงถึงกาล (เวลาหรือโอกาส) และสถานที่ เช่น รูปแบบการใช้ภาษาอย่างเป็นทางการ หรือไม่เป็นการ เป็นต้น นอกจากนี้ต้องคำนึงถึงบุคคลที่จะพูดด้วย ซึ่งต้องพิจารณาใช้สรรพนามและถ้อยคำให้ถูกต้องเหมาะสม เช่น พูดกับเพื่อน ใช้ถ้อยคำที่แสดงความเป็นกันเอง พูดกับผู้อาวุโสใช้คำพูดที่ยกย่องและสุภาพ พูดกับพระบรมวงศานุวงศ์ ใช้คำราชาศัพท์ เป็นต้น นอกจากนี้ยังต้องคำนึงถึงมารยาทและบุคลิกภาพที่ดีในการใช้ภาษา

ซึ่งจะช่วยให้การสื่อสารมีความมีประสิทธิภาพ

1.3) มีความคิดและวิจารณ์ภายในการใช้ภาษา สามารถใช้ความคิดในการลำดับเหตุการณ์ คิดวิเคราะห์หาหลักการ วิพากษ์วิจารณ์ และสรุปความ เพื่อให้การใช้ภาษาสื่อสารความได้ตรงกัน

2) เน้นคุณค่าและความงามของภาษาไทย

มุ่งให้นักเรียนเห็นความสำคัญและประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียนภาษาไทย และช่วยอนุรักษ์ไว้ในฐานะที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ ซึ่งต้องมีพฤติกรรมดังนี้

2.1) ตระหนักในความสำคัญของภาษาไทย ให้นักเรียนเห็นคุณค่าของการเรียนภาษาไทย โดยเห็นประโยชน์ที่จะได้รับ นักเรียนจะต้องมีความเข้าใจว่า ผู้ที่สามารถเรียนภาษาไทยและใช้ภาษาไทยได้ดี มักจะเป็นผู้ประสบความสำเร็จในชีวิต

2.2) เห็นความงามของภาษาไทย โดยให้นักเรียนได้สัมผัสกับบทร้อยแก้ว และร้อยกรองที่มีคุณค่า มีความไพเราะ อ่านแล้วเกิดภาพพจน์ มีความอิ่มใจสุขใจ เพื่อเป็นพื้นฐานให้นักเรียนเกิดความชื่นชอบและชื่นชมต่อการเรียนภาษาไทย รักภาษาไทย ทวงแทนและอนุรักษ์ภาษาไทยให้คงอยู่ตลอดไป

2.3) มีความภูมิใจในการใช้ภาษาไทย โดยเน้นให้นักเรียนชื่นชมและยกย่องผู้ที่ใช้ภาษาไทยได้ถูกต้อง นอกจากนี้ควรสร้างความรู้สึกรักภูมิใจในการใช้ภาษาได้สมกับเป็นคนไทย

3) นิยรักการอ่าน

ส่งเสริมให้นักเรียนอ่านคล่อง เขียนคล่อง มีนิสัยที่ดีในการอ่าน อ่านหนังสือได้หลายประเภท และอ่านได้เป็นจำนวนมาก เพื่อให้มีนิสัยรักการอ่าน ซึ่งจะเป็นพฤติกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้และการสร้างนิสัยในการแสวงหาความรู้ นักเรียนที่มีนิสัยรักการอ่าน จะมีความรู้และความคิดกว้างไกล ซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่ตนเองในการดำรงชีวิตประจำวัน (หน่วยศึกษานิเทศก์, 2534 : 80-81)

3. จุดประสงค์ของการเรียนการสอนภาษาไทย

การเรียนการสอนภาษาไทยมุ่งให้นักเรียนมีพัฒนาการทางภาษา ทั้งในด้านการใช้

ฟัง พูด อ่าน และเขียนตามควรแก่วัย เห็นคุณค่าของภาษา สามารถใช้เป็นเครื่องมือ
สื่อความคิด ความเข้าใจ รักการอ่าน แสวงหาความรู้และมีเหตุผล จึงต้องปลูกฝังให้มี
คุณลักษณะดังต่อไปนี้ (กรมวิชาการ, 2535 : 7)

- 1) มีทักษะในการฟัง พูด อ่าน และเขียน โดยมีความรู้ ความเข้าใจ
หลักเกณฑ์อันเป็นพื้นฐานของการเรียนภาษา
- 2) สามารถใช้ภาษาติดต่อสื่อสาร ทั้งการรับรู้และการถ่ายทอดความรู้
นึกคิดอย่างมีประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ผล
- 3) สามารถใช้ภาษาได้ถูกต้องเหมาะสมกับกาลเทศะและบุคคล ตลอดจน
สามารถใช้ภาษาในเชิงสร้างสรรค์ได้
- 4) มีนิสัยรักการอ่าน รู้จักเลือกหนังสืออ่าน และใช้เวลาว่างในการแสวงหา
ความรู้เพิ่มเติมจากหนังสือ สื่อมวลชน และแหล่งความรู้อื่น ๆ
- 5) สามารถใช้ประสบการณ์จากการเรียนภาษาไทยมาช่วยในการคิด ตัดสินใจ
แก้ปัญหา และวินิจฉัยเหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล
- 6) มีความรู้ ความเข้าใจ และเจตคติที่ถูกต้องต่อการเรียนภาษาไทยและ
วรรณคดีทั้งในด้านวัฒนธรรมประจำชาติ และการส่งเสริมความงามงามในชีวิต
สำหรับจุดประสงค์ที่จะให้เกิดติดตัวกับนักเรียนจากหลักสูตรสรุปสั้น ๆ
ได้ดังนี้ (กรมวิชาการ, 2533 : 3-4)

- 1) ความพร้อม การเตรียมความพร้อมก่อนเรียนเป็นการเตรียมด้านการฟัง
และสามารถปฏิบัติตามคำสั่งได้ ด้านการพูด พูดแสดงความต้องการของตนเองได้
ด้านการอ่านและการเขียน สามารถสังเกต และจัดหมวดหมู่สิ่งของต่าง ๆ มีทักษะใน
การใช้ตา กล้ามเนื้อมือและกล้ามเนื้ออื่น ๆ ให้สัมพันธ์กัน ด้านอารมณ์ สามารถแสดง
ออกทางอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม

- 2) การฟัง ให้มีมารยาทในการฟัง สามารถนำทักษะการฟังใช้ในการ
เพิ่มพูนความรู้ ความคิด และประสบการณ์ทางภาษา และสามารถหาความเพลิดเพลิน
จากการฟังได้ สำหรับระดับความสามารถในการฟังของนักเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2
เน้นการฟังเพื่อความเข้าใจและปฏิบัติตามได้ถูกต้อง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 เน้นความ
คล่องแคล่วและรวดเร็วในเรื่องความเข้าใจเรื่องที่ฟัง สามารถวิเคราะห์เรื่องที่ฟัง ทั้ง

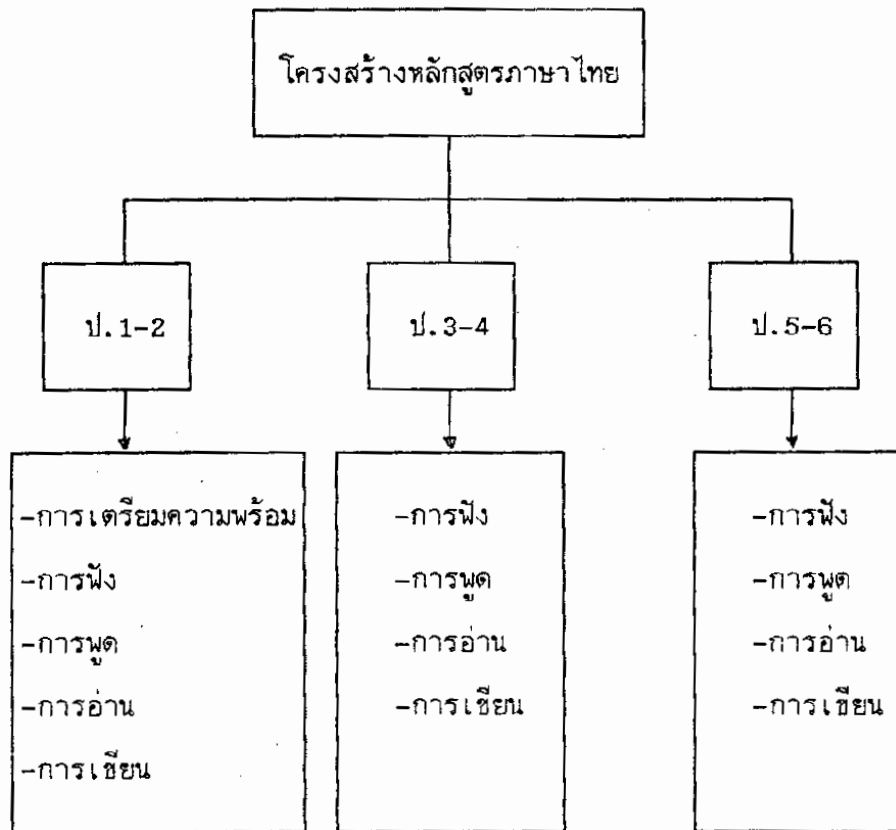
ยังเพิ่มการฝึกให้มีความชื่นชมต่อภาษาไทย สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 นอกเหนือจากความเข้าใจเรื่องที่ฟังแล้วให้ฟังเพื่อวิเคราะห์หาหลักการ เจตนารมณ์และนัยของข้อความและเรื่อง รวมทั้งมีความชื่นชมต่อภาษาไทย

3) การพูด พูดได้ชัดเจนถูกต้องและสื่อความได้ มีมารยาทที่ดีในการพูด และสามารถใช้ทักษะการพูดเพื่อความบันเทิงได้ สำหรับความสามารถในการพูดของนักเรียน ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 พูดได้ชัดเจน ถูกต้องและสื่อความได้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 เพิ่มความคล่องแคล่วในการพูด มีความสามารถในการคิดลำดับเหตุการณ์ วิพากษ์วิจารณ์และสรุปความ มีบุคลิกภาพที่ดีในการพูดและมีความชื่นชมต่อภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 เพิ่มจากชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 โดยพูดอย่างมีวิจากรณญาณ ใช้คำพูดได้อย่างถูกต้องเหมาะสมกับกาลเทศะและบุคคล กล่าวพูด สามารถใช้คำพูดเพื่อติดต่อดูระการงานได้

4) การอ่าน ให้มีทักษะในการอ่านออกเสียงและอ่านในใจ อ่านได้ถูกต้อง ชัดเจน และมีความเข้าใจในการอ่าน รู้หลักเกณฑ์การอ่านและสามารถนำไปใช้ในการอ่านคำใหม่ ๆ ได้ มีนิสัยที่ดีในการอ่าน และรักการอ่าน สำหรับระดับความสามารถของนักเรียน ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 เน้นความสามารถในการอ่านได้ถูกต้อง ชัดเจน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 เพิ่มความสามารถในการอ่านอย่างคล่องแคล่วรวดเร็ว สามารถสรุปเรื่องที่อ่านได้ มีความสามารถในการคิดเชิงวิจารณ์และวิเคราะห์ใจความสำคัญ สามารถใช้พจนานุกรม รู้จักใช้และเก็บรักษาหนังสือ เลือกหนังสืออ่านได้และใช้ห้องสมุดในการแสวงหาความรู้และความเพลิดเพลินได้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 เพิ่มความสามารถในการอ่านโดยถ่ายทอดอารมณ์และความรู้สึกได้

5) การเขียน ให้มีทักษะในการเขียน เขียนได้ถูกต้องสวยงาม และสื่อความได้ สามารถคิดลำดับเหตุการณ์เกี่ยวกับเรื่องที่เขียน มีนิสัยที่ดีในการเขียน รักการเขียน และสามารถนำการเขียนไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ สำหรับระดับความสามารถในการเขียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 เน้นการเขียนได้ถูกต้องสวยงาม และสื่อความได้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 เพิ่มความสามารถในการเขียนได้อย่างถูกต้องคล่องแคล่ว และเขียนแสดงความคิดเห็นอย่างเสรีได้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 เพิ่มทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์

4. โครงสร้างหลักสูตรภาษาไทย

ภาพประกอบ 1 แสดงโครงสร้างของหลักสูตรภาษาไทยระดับประถมศึกษา
พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) (หน่วยศึกษา
นิเทศก์, 2534 : 85)

5. อัตราเวลาเรียน

อัตราเวลาเรียนนี้สามารถยืดหยุ่นได้ เพราะกำหนดไว้โดยประมาณ
(หน่วยศึกษานิเทศก์, 2534 : 87) ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 อัตราเวลาเรียนของหลักสูตรภาษาไทยระดับประถมศึกษา
พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)

ระดับชั้น	ชั่วโมง/ปี	คาบ/ปี	คาบ/สัปดาห์
1-2	350	1050	26-27
3-4	200	600	14-15
5-6	100	300	7-8

6. การประเมินผลการเรียนการสอนกลุ่มทักษะภาษาไทย

รูปแบบของการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรระดับประถมศึกษา มีจุดมุ่งหมายหลักเพื่อปรับปรุงการเรียนและตัดสินผลการเรียนของนักเรียนให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร จึงได้กำหนดให้มีการประเมินผลดังนี้ (หน่วยศึกษานิเทศก์, 2534 : 110-111)

1) การประเมินผลก่อนเรียน

เมื่อเริ่มต้นการเรียนแต่ละบทหรือแต่ละหน่วย ควรได้มีการประเมินผลก่อนเรียน ด้วยจุดประสงค์เหล่านี้

1.1) ถ้านักเรียนยังมีความรู้และทักษะไม่เพียงพอ ให้ครูดำเนินการสอนซ่อมเสริม ในจุดประสงค์ก่อนเรียนหรือพฤติกรรมที่ต้องมีมาก่อน

1.2) ถ้านักเรียนมีความรู้ความสามารถตามเกณฑ์แล้ว ครูอาจทบทวนหรือให้นักเรียนคนนั้นผ่านจุดประสงค์นั้นได้เลย เพราะถ้าให้นักเรียนเรียนจุดประสงค์นั้นอีก จะทำให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่ายและเสียเวลา

การประเมินก่อนเรียนมิได้หมายความว่า ให้ประเมินทุกครั้งที่ทำการสอน ในทางปฏิบัตินั้นควรจะประเมินเมื่อจะเริ่มต้นการเรียนในบทเรียนใหม่

หรือชั้นหน่วยใหม่

2) การประเมินระหว่างเรียน

การประเมินผลระหว่างเรียนหรือการประเมินผลเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน คือ การประเมินผลความรู้ความสามารถของนักเรียนตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ในระหว่างเรียนของแต่ละหน่วยย่อย ๆ ซึ่งแต่ละหน่วยจะใช้เวลาประมาณ 1-2 สัปดาห์ จุดประสงค์ที่อยู่ในแต่ละหน่วยจะต้องเรียนตามลำดับขั้นตอนการเรียนรู้ จุดประสงค์ใดที่นักเรียนไม่สามารถบรรลุ จะต้องมีการสอนซ่อมเสริม จุดมุ่งหมายที่สำคัญของการประเมินผลระหว่างเรียน คือ

2.1) นักเรียนบรรลุตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่เพียงใด

2.2) เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงการเรียนของนักเรียนเป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่ม

เพื่อช่วยให้การใช้วัสดุการเรียนและวิธีการสอนที่ถูกต้อง ในการแก้ไขข้อบกพร่อง การเรียนของนักเรียน การประเมินเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน ครูต้องใช้เครื่องมือวัดในแต่ละจุดประสงค์ให้สอดคล้องสัมพันธ์กัน กล่าวคือ

- จุดประสงค์ทางด้านความรู้และความคิด จุดประสงค์ทางด้านนี้ ได้แก่ การวัดทางด้านสมรรถภาพของสมองโดยตรง ฉะนั้นเครื่องมือที่ใช้วัดจุดประสงค์ทางด้านนี้ จะใช้แบบทดสอบเป็นหลัก

- จุดประสงค์ทางด้านความรู้ลึก ได้แก่ การวัดเจตคติ คุณค่า ความซาบซึ้ง ความสนใจ ฉะนั้นวิธีวัดทางด้านนี้นอกจากจะสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนแล้ว อาจใช้เครื่องมือที่ให้นักเรียนเขียนตอบแสดงความรู้ลึก

- จุดประสงค์ทางด้านปฏิบัติ ได้แก่ การวัดทางด้านผลงานและวิธีการปฏิบัติงาน โดยใช้ในการสังเกตเป็นหลัก แต่การสังเกตนั้นควรจะต้องมีแบบสำรวจรายการหรือแบบจัดอันดับคุณภาพประกอบการสังเกตด้วย วิธีการประเมินผลอาจให้การตรวจผลงาน การทดสอบการปฏิบัติจริง การสังเกต ฯลฯ เลือกให้เหมาะสมกับสภาพการณ์และสถานการณ์ของการเรียนการสอน และเป็นไปอย่างธรรมชาติ

3) การประเมินผลปลายภาคเรียน

เป็นการประเมินผลเพื่อตัดสินผลการเรียน โดยเลือกประเมินเฉพาะจุดประสงค์

ที่สำคัญให้ครอบคลุม ทั้งด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย ทักษะพิสัย และด้านกระบวนการ เพื่อตรวจสอบความรู้ความสามารถตามที่กำหนดไว้ในภาคเรียนนั้น

สำหรับกลุ่มทักษะภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 ได้กำหนดจุดประสงค์ปลายทางไว้ 18 จุดประสงค์ ซึ่งมีได้เป็นจุดประสงค์ที่เน้นเนื้อหาหรือกิจกรรมโดยตรง จึงไม่สามารถสรุปหรือตัดสินผลการเรียนตามจุดประสงค์ได้ทันที ครูต้องใช้วิธีการและเครื่องมือให้ถูกต้อง ซึ่งอาจต้องใช้หลาย ๆ วิธี เช่น สังเกต สัมภาษณ์ สอบปากเปล่า ตรวจสอบแบบฝึกหัด ตรวจผลงาน และวัดด้วยข้อสอบ เป็นต้น

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

1. ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

พจนานุกรมฉบับเฉลิมพระเกียรติ พุทธศักราช 2530 (2530 : 529) ให้ความหมายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ว่า หมายถึง ผลสำเร็จ

ชวาล แพร่ตกุล (2516 : 15) ได้ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่า หมายถึง ความสำเร็จด้านความรู้ ทักษะและสมรรถภาพด้านต่าง ๆ ของสมอมนั้นคือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนประกอบด้วยสิ่งสำคัญอย่างน้อยสามสิ่งคือ ความรู้ ทักษะ และสมรรถภาพทางสมอมนด้านต่าง ๆ

สุรชัย ชวัญเมือง (2522 : 232) ได้ให้ความหมายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่า หมายถึง ความรู้ที่ได้รับจากการสอนหรือทักษะที่ได้พัฒนาขึ้นมาตามลำดับชั้นในวิชาต่าง ๆ ที่ได้เรียนมาแล้วในสถานศึกษา และการที่ครูจะทราบว่า เด็กได้มีความรู้หรือทักษะในวิชาต่าง ๆ เพิ่มขึ้นเพียงใดก็จำเป็นที่จะต้องอาศัยเครื่องมือในการวัดผลการศึกษาเข้ามาช่วย สำหรับเครื่องมือที่สามารถใช้ได้ง่ายและสะดวกที่สุด ได้แก่ การทดสอบ ซึ่งเราอาจทดสอบโดยใช้แบบทดสอบ หรือทดสอบทางด้านการปฏิบัติ

ทศพล สังข์ทิตนุ (2533 : 9) กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความสำเร็จในด้านความรู้ ทักษะ สมรรถภาพและสมอมนด้านต่าง ๆ ที่วัดได้จากการทดสอบด้วยวิธีต่าง ๆ

ไพศาล หวังพานิช (2523 : 137) กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คุณลักษณะและความสามารถของบุคคลอันเกิดจากการเรียนการสอน เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและประสบการณ์การเรียนรู้ที่เกิดจากฝึกฝน อบรม หรือจากการสอบ ดังนั้นสรุปได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความรู้ ความสามารถของบุคคลที่เกิดจากการได้รับประสบการณ์จากการเรียน ซึ่งวัดได้จากแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2. การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ปัทมา ทองรุ่ง (2529 : 32) กล่าวว่า การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นการตรวจสอบความรู้ของนักเรียนในสิ่งที่เรียนไปแล้วว่า ได้บรรลุถึงจุดหมายที่ครูตั้งไว้หรือไม่ เพื่อจะได้มีการปรับปรุง ทั้งในด้านการเรียนและการสอน เพราะหากว่าเด็กยังไม่บรรลุถึงเป้าหมายแล้ว ครูผู้สอนย่อมจะต้องมีการปรับปรุงการสอนของครู เพื่อให้เด็กเกิดความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาที่เรียน จะสามารถนำมาใช้แก้ปัญหาในข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์ได้ จึงจะประสบความสำเร็จในการเรียน

การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นการตรวจสอบระดับความสามารถหรือความสัมฤทธิ์ผล (Level of Accomplishment) ของบุคคลว่าเรียนรู้แล้วเท่าไร มีความสามารถชนิดใด ซึ่งสามารถวัดได้ 2 แบบตามจุดหมายและลักษณะวิชาที่สอน คือ (ไพศาล หวังพานิช, 2523 : 137)

1) การวัดด้านปฏิบัติ เป็นการตรวจสอบระดับความสามารถในการปฏิบัติ หรือทักษะของผู้เรียน โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้แสดงความสามารถดังกล่าวในรูปการกระทำจริง ให้ออกมาเป็นผลงาน เช่น วิชาศิลปศึกษา พลศึกษา การช่าง เป็นต้น การวัดแบบนี้จึงต้องใช้ข้อสอบภาคปฏิบัติ (Performance Test)

2) การวัดด้านเนื้อหา เป็นการตรวจสอบความสามารถเกี่ยวกับเนื้อหาวิชา (Content) อันเป็นประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียน รวมถึงพฤติกรรมความสามารถในด้านต่าง ๆ สามารถวัดได้โดยใช้ข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์ (Achievement Test)

ชวาล แพรัตกุล (2516 : 100) กล่าวว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการ

เรียน หมายถึง แบบทดสอบที่วัดความรู้ ทักษะ และสมรรถภาพสมองด้านต่าง ๆ ที่เด็กได้รับจากประสบการณ์ทั้งปวง ทั้งจากโรงเรียนและที่บ้าน ยกเว้นการวัดทางร่างกาย ความถนัด และทางบุคคล-สังคม อันได้แก่ อารมณ์ และการปรับตัว เป็นต้น และได้แบ่งแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1) แบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้นเอง (Teacher Made Test) เป็นแบบที่ครูสร้างขึ้นเฉพาะคราว เพื่อใช้ทดสอบผลสัมฤทธิ์และความสามารถทางวิชาการของเด็ก มีใช้ทั่วไปในโรงเรียน แบบทดสอบประเภทนี้สอบเสร็จก็ทิ้งไป จะสอบใหม่ก็สร้างขึ้นใหม่ หรือนำของเก่ามาปรับปรุง ไม่มีการวิเคราะห์ข้อสอบ

2) แบบทดสอบมาตรฐาน (Standardized Test) เป็นแบบทดสอบที่สร้างขึ้นด้วยกระบวนการหรือวิธีการที่ซับซ้อนมากกว่าที่ครูสร้างขึ้นเอง เมื่อสร้างขึ้นแล้วก็มีการนำไปทดลองสอบ แล้วนำมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติหลายครั้ง เพื่อปรับปรุงให้มีคุณภาพดี มีมาตรฐาน ซึ่งแบบทดสอบมาตรฐานนั้นมีความเป็นมาตรฐานอยู่ 2 ประการคือ

2.1) มาตรฐานในการดำเนินการสอบ หมายความว่า แบบทดสอบนี้ไม่ว่าจะนำไปใช้ที่ไหน เมื่อไรก็ตาม คำชี้แจง คำบรรยาย การดำเนินการสอบจะเหมือนกันทุกครั้งไป จะมีการควบคุมตัวแปรต่าง ๆ ที่จะทำให้คะแนนคลาดเคลื่อน เช่น ผู้คุมสอบ การจัดชั้นเรียน กระบวนการสอบ การใช้คำสั่ง เป็นต้น กระบวนการสอบประเภทนี้จึงต้องมีคำชี้แจงในการใช้สอบด้วย

2.2) มาตรฐานในการแปลความหมายคะแนน ต้องแปลคะแนนได้เหมือนกัน ข้อสอบประเภทนี้จึงมีเกณฑ์ในการให้คะแนนสำหรับเปรียบเทียบให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน

วิญญา วิศาลาภรณ์ (2533 : 11-12) กล่าวว่าในการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนควรคำนึงถึงหลักเกณฑ์เบื้องต้นในการสร้างดังนี้

1) วัดได้ตรงกับจุดประสงค์ ควรจะวัดตามจุดมุ่งหมายทุกอย่างของการสอน และจะต้องมั่นใจว่าได้วัดสิ่งที่ต้องการจะวัดได้จริง ในปัจจุบันกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ในทุกสายวิชา ดังนั้นจึงจำเป็นต้องวัดให้ตรงและครบตามจุดประสงค์

2) การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นการวัดความเจริญของงานของนักเรียน

การเปลี่ยนแปลงและความก้าวหน้าไปสู่จุดมุ่งหมายที่วางไว้ ดังนั้นครูควรจะทราบว่ ก่อนเรียนนักเรียนจะมีความรู้ความสามารถอย่างไร เมื่อเรียนเสร็จแล้วมีความรู้ความสามารถแตกต่างไปจากเดิมหรือไม่ วิธีที่อาจช่วยได้คือ การทดสอบก่อนเรียนและการทดสอบหลังเรียน

3) การวัดผลเป็นการวัดทางอ้อม เป็นการยากที่จะใช้ข้อสอบแบบเขียนตอบ วัดพฤติกรรมตรง ๆ ของบุคคลได้ สิ่งที่วัดได้คือการตอบสนองต่อข้อสอบ ดังนั้นการแปลงจุดมุ่งหมายให้เป็นพฤติกรรมที่จะสอบวัดจะต้องทำอย่างรอบคอบและถูกต้อง

4) การวัดผลการศึกษาเป็นการวัดที่ไม่สมบูรณ์ เป็นการยากที่จะวัดทุกสิ่งทุกอย่างที่สอนได้ภายในเวลาจำกัด สิ่งที่สามารถวัดได้เป็นเพียงตัวแทนของพฤติกรรมทั้งหมดเท่านั้น ดังนั้นจึงต้องมั่นใจว่าสิ่งที่สอบวัดนั้นเป็นตัวแทนที่แท้จริงได้

5) การวัดสัมฤทธิ์ทางการศึกษานั้นมิใช่วัดเพียงเพื่อให้เกรดเท่านั้น การวัดผลยังเป็นเครื่องช่วยในการพัฒนาการสอนของครู เป็นเครื่องช่วยในการเรียนของนักเรียน ดังนั้นการสอบปลายภาคครั้งเดียวจึงไม่พอที่จะวัดกระบวนการเจริญงอกงามของนักเรียนได้

6) ในการให้การศึกษาที่สมบูรณ์ขึ้นนั้น สิ่งสำคัญไม่ได้อยู่ที่การทดสอบแต่เพียงอย่างเดียว กระบวนการสอนของครูก็เป็นสิ่งสำคัญยิ่ง

7) การวัดการศึกษามีความผิดพลาด ของที่ซึ่งได้หนักเท่ากัน โดยตาซึ่งหยาบ ๆ อาจมีน้ำหนักต่างกัน ถ้าซึ่ง โดยตาซึ่งที่ละเอียด ทฤษฎีการวัดผลเชื่อว่า

$$\text{คะแนนที่สอบได้} = \text{คะแนนจริง} + \text{ความผิดพลาดในการวัด}$$

8) การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ควรจะเน้นการวัดความสามารถในการใช้ความรู้ให้เป็นประโยชน์ หรือการนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์ใหม่ ๆ

9) ควรคำนึงถึงขีดจำกัดของเครื่องมือที่ใช้ในการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เครื่องมือที่ใช้โดยมากคือข้อสอบ ขีดจำกัดของข้อสอบได้แก่การเลือกตัวแทนของเนื้อหาเพื่อมาเขียนข้อสอบ ความเชื่อถือได้ของคะแนน และการตีความหมายของคะแนน เป็นต้น

10) ควรจะใช้ชนิดของแบบทดสอบหรือข้อคำถามให้สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาที่จะสอบ และจุดประสงค์ที่จะสอบวัด

11) ในสภาพแวดล้อมที่ต่างกัน คะแนนที่สอบได้อาจแตกต่างกัน ดังนั้นในการวัดผลการศึกษาจึงต้องจัดสิ่งแวดล้อมให้พอเหมาะ

12) ให้ข้อสอบมีความเหมาะสมกับนักเรียนในด้านต่าง ๆ เช่น มีความยากง่ายพอเหมาะ มีระดับความยากง่ายของภาษาที่ใช้พอเหมาะ มีเวลาสอบนานพอที่นักเรียนส่วนใหญ่จะทำข้อสอบได้เสร็จ

องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

สงวน สุทธิเลิศอรุณ และคณะ (2522 : 95) กล่าวว่า สาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดความล้มเหลวในการเรียนของนักเรียนมีดังนี้

- 1) ระดับสติปัญญา ไม่เหมาะสมกับการเรียนในระดับหรือวิชานั้น ๆ
- 2) ขาดความสนใจหรือไม่เอาใจใส่ในการเรียน
- 3) ขาดเทคนิคและวิธีการเรียนที่ดี
- 4) มีปัญหาส่วนตัว เช่น ชอบนั่งใจลอยเสมอ ทำให้ขาดสมาธิในการเรียน
- 5) มีปัญหาทางเศรษฐกิจ ผู้ปกครองไม่มีเงินจะส่งให้เรียน
- 6) มีปัญหาทางสุขภาพ เช่น ปวดศีรษะบ่อย ๆ มีความผิดปกติทางสายตา
- 7) ขาดความถนัดในการเรียนวิชานั้น ๆ และมีเจตคติที่ไม่ดีต่อวิชานั้น ๆ
- 8) อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่ดี เช่น ครูสอนไม่ดี คบเพื่อนไม่ดี และอยู่ในแหล่ง

มีวสุ่มทางอบายมุข เป็นต้น

คลอสเมียร์ (Klausmeir, 1961 : 27-33) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่า นอกจากจะเกิดจากด้านตัวนักเรียนเองและครูผู้สอนแล้ว ยังมีองค์ประกอบอื่น ๆ ที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เช่น บ้าน สิ่งแวดล้อม และการศึกษาส่วนตัวของนักเรียน เป็นต้น เขาได้เสนอรูปแบบขององค์ประกอบเหล่านี้ไว้ 6 ประการ คือ

- 1) คุณลักษณะของผู้เรียน ได้แก่ ความพร้อมทางด้านสมอง และความพร้อมทางด้านสติปัญญา ความพร้อมทางด้านร่างกาย และความสามารถทางด้านทักษะของร่างกาย คุณลักษณะทางจิตใจ ซึ่ง ได้แก่ ความสนใจ แรงจูงใจ เจตคติและค่านิยม

สุขภาพ ความเข้าใจเกี่ยวกับตนเอง ความเข้าใจในสถานการณ์ อายุ เพศ เป็นต้น

2) คุณลักษณะของผู้สอน ได้แก่ สติปัญญา ความรู้ในวิชาที่สอน การพัฒนาความรู้ ทักษะร่างกาย คุณลักษณะทางจิตใจ สุขภาพ ความเข้าใจเกี่ยวกับตนเอง ความเข้าใจในสถานการณ์ อายุ และเพศ เป็นต้น

3) พฤติกรรมระหว่างผู้สอนและผู้เรียน ได้แก่ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินการเรียนการสอนทั้งหลาย กล่าวคือปฏิสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ความคิด วิธีการ ที่ครูนำมาสอน ทักษะทางร่างกาย และการกระทำของจิตใจ และความรู้สึก เป็นต้น

4) คุณลักษณะของกลุ่ม ได้แก่ โครงสร้าง เจตคติ ความสามัคคี และการเป็นผู้นำ เป็นต้น

5) คุณลักษณะของพฤติกรรมเฉพาะตัว ได้แก่ การตอบสนอง เครื่องมือและอุปกรณ์ เป็นต้น

6) แรงผลักดันภายนอก ได้แก่ บ้าน สิ่งแวดล้อม อิทธิพลของศิลปวัฒนธรรม

อเลอแรนเดอร์ (Alexander, 1976 อ้างถึงในบุษรา ชานนท์, 2533 : 42) กล่าวว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ มักจะมาจากบ้านที่มีบรรยากาศที่ไม่ดี มีเพื่อนน้อยและเพื่อนเหล่านั้นมักจะมีเจตคติที่ไม่ดีต่อโรงเรียน เขาจะรู้สึกว่าตนเองมีปมด้อยไม่มีความสุข ชอบทำงานที่ไม่ใช้วิชาการมากกว่าทางด้านวิชาการ มีความทะเยอทะยานต่ำ และมีความคาดหวังในตนเองต่ำ

บลูม (Bloom, 1976 : 167-175) กล่าวว่าองค์ประกอบที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านตัวนักเรียนมี 3 ลักษณะ คือ

1) พฤติกรรมทางด้านความรู้ ความคิดของนักเรียน (Cognitive Entry Behaviors) หมายถึง ความสามารถในด้านต่าง ๆ ของผู้เรียน ซึ่งประกอบด้วยความถนัดและความรู้พื้นฐานเดิมของนักเรียน

2) คุณลักษณะด้านจิตใจ (Affective Entry Characteristics) หมายถึง สภาพการณ์ที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ใหม่ ได้แก่ ความสนใจ เจตคติต่อเนื้อหาวิชา สถาบันและระบบการเรียน การยอมรับความสามารถของตนเอง และลักษณะบุคลิกภาพ ซึ่งคุณลักษณะต่าง ๆ เหล่านี้อาจเปลี่ยนแปลงหรือคงอยู่ได้

3) คุณภาพของการสอน (Quality of Instruction) หมายถึง ประสิทธิภาพซึ่งผู้เรียนจะได้รับผลสำเร็จในการเรียนรู้ ซึ่ง ได้แก่ การได้รับการแนะนำ การมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน การเสริมแรงจากครู การแก้ไขข้อผิดพลาด และการรู้ผลสะท้อนกลับของการกระทำว่าถูกต้องหรือไม่

องค์ประกอบทั้ง 3 ลักษณะนี้ นฤติกรรมทางด้านความรู้ ความคิด ของผู้เรียนมีส่วนในการเปลี่ยนแปลงทางการเรียนได้ 50 เปอร์เซ็นต์ การเปลี่ยนแปลงคุณลักษณะด้านจิตพิสัย และทางด้านคุณภาพการสอน มีส่วนในการเปลี่ยนแปลงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเท่ากัน คือ 25 เปอร์เซ็นต์ การเปลี่ยนแปลงนฤติกรรมทางด้านความรู้ความคิด ร่วมกับคุณลักษณะด้านจิตพิสัยมีส่วนในการเปลี่ยนแปลงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนได้ 65 เปอร์เซ็นต์ และเมื่อรวมตัวแปรทั้ง 3 ด้านเข้าด้วยกัน จะมีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ 90 เปอร์เซ็นต์

ผลการศึกษาดังกล่าวจะเห็นได้ว่า องค์ประกอบที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีทั้งองค์ประกอบทางด้านสติปัญญาและองค์ประกอบทางด้านที่ไม่ใช่สติปัญญา มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน และสามารถใช้ทำนายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนได้

เจตคติต่อวิชาภาษาไทยกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย

เจตคติต่อวิชาภาษาไทยเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งหากผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อครูและสิ่งที่เรียนแล้ว ย่อมส่งผลให้การเรียนประสบความสำเร็จ

1. ความหมายของเจตคติ

แกริสัน (Garison, 1972 อ้างถึงในสุนีย์ ธีรดากร, 2522 : 147) กล่าวว่า เจตคติ หมายถึง แนวโน้มที่บุคคลจะตอบสนองต่อวัตถุ สัญลักษณ์ มโนภาพ หรือ

สถานการณ์ต่าง ๆ ด้วยวิถีทางที่แน่นอน

ฮิลการ์ด (Hilgard, 2962 อ้างถึงในกมลรัตน์ หล้าสวงษ์, 2524 : 239) กล่าวว่า เจตคติ หมายถึง การเข้าหาหรือถอยหนีวัตถุ มิโนภาพ หรือสถานการณ์ต่าง ๆ เป็นความพร้อมก่อนที่จะตอบสนองต่อสิ่งเร้าต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น

อัลพอร์ต (Allport, 1972 อ้างถึงในปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2534 : 207) กล่าวว่า เจตคติ หมายถึง สภาวะความพร้อมทางจิต ซึ่งเกิดจากประสบการณ์ที่เป็นตัวกำหนดทิศทางของการตอบสนองของบุคคลต่อสิ่งเร้าหรือสถานการณ์ที่เกี่ยวข้อง

สูนีย์ ชีรตากร (2522 : 148) กล่าวว่า เจตคติเป็นสภาวะทางจิตใจที่เกิดจากประสบการณ์ อันทำให้บุคคลมีท่าทีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ในลักษณะใดลักษณะหนึ่งอาจแสดงท่าทีออกมาในทางที่พอใจเห็นด้วย หรือไม่พอใจไม่เห็นด้วยก็ได้

จำรอง เงินดี (2537 : 368) กล่าวว่า เจตคติ คือ ความโน้มแน่วที่จะตอบสนองต่อสิ่งเร้าชนิดต่าง ๆ เช่น คน สัตว์ วัตถุและสถานการณ์ต่าง ๆ เป็นต้น

กมลรัตน์ หล้าสวงษ์ (2524 : 239) กล่าวว่า เจตคติ หมายถึง ความพร้อมของร่างกายและจิตใจที่มีแนวโน้มจะตอบสนองต่อสิ่งเร้า หรือสถานการณ์ใด ๆ ด้วยการเข้าหาหรือการถอยหนีไป

2. คุณลักษณะของเจตคติ

สูนีย์ ชีรตากร (2522 : 149-150) กล่าวว่า คุณลักษณะของเจตคติดังต่อไปนี้

1) เจตคติดีมีลักษณะเป็นสภาวะทางจิต ที่มีอิทธิพลต่อการคิด และการกระทำ มีผลให้บุคคลมีท่าทีในการตอบสนองสิ่งเร้าไปในทางใดทางหนึ่ง

2) เจตคติเป็นสิ่งที่ไม่ได้มีมาแต่กำเนิด แต่ได้มาจากการเรียนรู้และประสบการณ์ที่บุคคลมีส่วนเกี่ยวข้อง

3) เจตคติของบุคคลไม่ว่าในเรื่องใด ๆ มีทิศทางไปได้ทั้งทางบวกและทางลบ

4) เจตคติมีความหมายอ้างอิงถึงบุคคลและสิ่งของเสมอ คือ เจตคติเกิดจากสิ่งที่มีตัวตนสามารถอ้างอิงได้

5) การวัดเจตคติวัดจากลักษณะสามมิติ คือ มิติด้านทิศทาง ซึ่งวัดได้ในทางบวกหรือทางลบ มิติด้านปริมาณ มีตั้งแต่เจตคติในด้านความพอใจมากที่สุดไปจนถึงน้อยที่สุด มิติด้านความเข้ม ซึ่ง ได้แก่ ความมั่นคงทางจิตใจที่มีต่อเจตคติโดยมากน้อยเพียงใด

6) เจตคติดีมีลักษณะมั่นคงและถาวรยากแก่การจะเปลี่ยนแปลงไปได้ในทันทีทันใด แต่จะต้องอาศัยเวลาและมีกระบวนการในการเปลี่ยนแปลงด้วย

กมลรัตน์ หล้าสูงษ์ (2524 : 240) กล่าวถึงลักษณะทั่วไปของเจตคติไว้ดังนี้

1) เจตคติเป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้หรือการได้รับประสบการณ์ มิใช่สิ่งที่มีติดตัวมาแต่กำเนิด

2) เจตคติเป็นดัชนีที่จะชี้แนวทางในการแสดงพฤติกรรม กล่าวคือ ถ้ามีเจตคติที่ดีก็มีแนวโน้มที่จะเข้าหาหรือแสดงพฤติกรรมนั้น ๆ ตรงกันข้ามถ้ามีเจตคติที่ไม่ดีก็มีแนวโน้มที่จะไม่เข้าหา โดยการถอยหนีหรือต่อต้านการแสดงพฤติกรรมนั้น ๆ

3) เจตคติสามารถถ่ายทอดจากบุคคลหนึ่งไปสู่บุคคลอื่นได้ เช่น บิดา มารดา ไม่ชอบบุคคลหนึ่งย่อมมีแนวโน้มทำให้เด็กไม่ชอบบุคคลนั้นด้วย

4) เจตคติสามารถเปลี่ยนแปลงได้ เนื่องจากเจตคติเป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้หรือประสบการณ์ของแต่ละบุคคล ถ้าการเรียนรู้หรือประสบการณ์นั้นเปลี่ยนแปลงไป เจตคติดีย่อมเปลี่ยนแปลงไปด้วย

สุรางค์ ไคว่ตระกูล (2533 : 246-247) กล่าวถึงลักษณะของเจตคติไว้ดังนี้

1) เจตคติเป็นสิ่งที่เรียนรู้

2) เจตคติเป็นแรงจูงใจที่จะทำให้บุคคลกล้าเผชิญกับสิ่งเร้าหรือหลีกเลี่ยง ฉะนั้นเจตคติจึงมีทั้งทางบวกและทางลบ

3) เจตคติประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 อย่าง คือ องค์ประกอบเชิงความรู้สึก อารมณ์ องค์ประกอบเชิงปัญญาหรือการรู้คิดและองค์ประกอบเชิงพฤติกรรม

4) เจตคติเปลี่ยนแปลงได้ง่าย การเปลี่ยนแปลงเจตคติอาจเปลี่ยนแปลงจาก

บวกเป็นลบ หรือจากลบเป็นบวก ซึ่งบางครั้งเรียนว่าการเปลี่ยนแปลงทิศทางของเจตคติ หรืออาจจะเปลี่ยนแปลงความเข้มข้น (Intensity) หรือ ความมากนักน้อย เจตคติบางอย่างอาจหยุดเลิกไปได้

5) เจตคติเปลี่ยนตามชุมชนหรือสังคมที่บุคคลนั้นเป็นสมาชิก เนื่องจาก ชุมชนหรือสังคมหนึ่ง ๆ อาจมีค่านิยมที่เป็นอุดมการณ์พิเศษโดยเฉพาะ ฉะนั้นค่านิยม เหล่านี้จะมีอิทธิพลต่อเจตคติของบุคคลที่เป็นสมาชิก ในกรณีที่ต้องการเปลี่ยนเจตคติ ก็ต้องเปลี่ยนค่านิยม

6) สังคมประกิต (Socialization) มีความสำคัญต่อพัฒนาการเจตคติของเด็ก โดยเฉพาะเจตคติต่อความคิดและหลักการที่เป็นนามธรรมอุดมคติ เช่น เจตคติต่อ เสรีภาพในการพูด การเขียน เด็กที่มาจากครอบครัวที่มีสภาพเศรษฐกิจสังคมสูงจะมี เจตคติบวกสูงที่สุด

เชอริฟ แอนด์ เชอริฟ (Sherif and Sherif, 1965 อ้างถึงในจำรอง เงินดี, 2537 : 368) ได้กล่าวถึงลักษณะของเจตคติไว้ดังนี้

1) เจตคติเป็นสิ่งที่ต้องเรียนรู้ เจตคติไม่ใช่เป็นแรงขับทางร่างกาย ตัวอย่าง เช่น ความหิวเป็นแรงขับทางร่างกาย การเลือกชนิดของอาหารแต่ละบุคคลเป็นพื้นฐาน มาจากการเรียนรู้ทางสังคม ดังนั้นการเลือกอาหารประเภทเนื้อมากกว่าอาหารประเภท ปลาจึงถือเป็นเรื่องเป็นเจตคติ

2) เจตคติเป็นสิ่งที่คงทนถาวร แม้ว่าเจตคติเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้ โดยสามารถเปลี่ยนแปลงได้เหมือนกับการเรียนรู้อื่น ๆ แต่ก็มีความรู้สึกที่ฝังลึกลงไป บุคคลที่มีการแต่งตัวอย่างพิถีพิถัน เรียบร้อย จะให้เปลี่ยนแปลงมาเป็นการแต่งตัวแบบ ง่าย ๆ ต้องใช้เวลามากกว่าจะเปลี่ยนแปลงได้ เพราะเจตคติมีผลต่ออารมณ์ของเขา

3) เจตคติเป็นความรู้ที่แสดง โดยตรงต่อสิ่งเร้าเป็นอย่างดี ๆ ไป บุคคล ย่อมแสดงความรู้สึกชอบต่อบุคคลหนึ่งที่เขารู้จัก และอาจแสดงความไม่ชอบกับอีกคน หนึ่งที่เขารู้จักเช่นกัน แสดงว่าเขาจะแยกรับรู้ต่อสิ่งเร้านั้น ๆ

4) เจตคติสามารถเกิดกับทุก ๆ สิ่งได้ เช่น กับบุคคล วัตถุ กลุ่มสถาบัน แนวความคิดและกระบวนการทั่ว ๆ ไป เป็นต้น

5) เจตคติเป็นพื้นฐานหรืออย่างน้อยก็เป็นส่วนหนึ่งอันเป็นแรงผลักดันก่อให้เกิด

ลักษณะนิสัยขึ้นมาได้

3. องค์ประกอบของเจตคติ

สูนีย์ อีรดากร (2522 : 148) กล่าวว่าเจตคติประกอบด้วยสิ่งต่อไปนี้

- 1) องค์ประกอบทางด้านความคิด (Cognitive) หมายถึง ความรู้ ความเข้าใจที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น รู้ว่าการศึกษาเล่าเรียนทำให้มีความรู้และเป็นประโยชน์ในการประกอบอาชีพภายหน้า
- 2) องค์ประกอบด้านความรู้สึก (Affective) เป็นองค์ประกอบที่ต่อเนื่องจากองค์ประกอบที่หนึ่ง คือเมื่อมีความรู้แล้วก็เกิดความรู้สึกต่อสิ่งนั้น เช่น การเห็นประโยชน์และคุณค่าของการศึกษาเล่าเรียน แสดงว่ามีความรู้สึกด้านบวก (Positive) ต่อการเรียนก็จะเกิดความรู้สึกพอใจและสนใจที่จะเรียน
- 3) องค์ประกอบทางการกระทำ (Psychomotor) เมื่อเกิดสององค์ประกอบแรก เช่น การรับรู้และเข้าใจว่าการศึกษาเล่าเรียนเป็นสิ่งที่มีความหมาย เกิดความรู้สึกพอใจสนใจที่จะเรียนแล้ว ก็ทำให้เกิดความพร้อมทางการกระทำ เช่น การมาเรียนอย่างสม่ำเสมอ ตั้งใจฟังเวลาครูสอน มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน และหมั่นศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2520 : 3) แยกแยะองค์ประกอบของเจตคติเป็นสามองค์ประกอบ คือ

- 1) องค์ประกอบทางด้านพุทธิปัญญา (Cognitive Component) ได้แก่ ความคิด ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่มนุษย์ใช้ในการคิด ความคิดนี้อาจอยู่ในรูปใดรูปหนึ่งแตกต่างกัน
- 2) องค์ประกอบทางด้านท่าทีความรู้สึก (Affective Component) เป็นส่วนประกอบทางด้านอารมณ์ ความรู้สึก ซึ่งจะเป็นตัวเร้าความคิดอีกต่อหนึ่ง ถ้าบุคคลมีภาวะความรู้สึกที่ดี หรือไม่ดี ขณะที่คิดถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น ขณะที่คิดถึงรถยนต์ (ซึ่งอาจออกมาในรูปลักษณะที่แตกต่างกัน) แสดงว่าบุคคลนั้นมีความรู้สึกในด้านบวก (Positive) และมีความรู้สึกในด้านลบ (Negative) ตาม

ลำดับต่อรถยนต์คันนั้น

3) องค์ประกอบทางการปฏิบัติ (Behavioral Component)

เป็นองค์ประกอบที่มีแนวโน้มในทางปฏิบัติ หรือถ้ามีสิ่งเร้าที่เหมาะสม จะเกิดการปฏิบัติหรือมีปฏิกิริยาอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น ขับรถยนต์ ชื่อ เป็นต้น
กาเย่ (Robert M. Gagne, 1985 : 221-223) กล่าวว่า
องค์ประกอบของเจตคติมีดังนี้

1) องค์ประกอบด้านพุทธิปัญญา (Cognitive Component) เป็น

ความเข้าใจหรือความรู้เกี่ยวกับข้อเท็จจริงของสิ่งนั้น

2) องค์ประกอบด้านความรู้สึก (Affective Component) เป็น

องค์ประกอบด้านอารมณ์หรือความรู้สึกที่เกิดต่อเนื่องจากความรู้ความเข้าใจ เป็น
ความรู้สึกทางด้านบวกหรือด้านลบต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

3) องค์ประกอบด้านพฤติกรรม (Behavioral Component) เป็น

แนวโน้มหรือความพร้อมที่บุคคลจะปฏิบัติตาม

จะเห็นได้ว่า องค์ประกอบของเจตคติทั้ง 3 ด้านต่างก็มีความสำคัญ
เหมือนกัน องค์ประกอบทางด้านความรู้ ความเข้าใจ เป็นขั้นพื้นฐานของเจตคติ
ที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกของบุคคล ซึ่งแสดงออกมาในรูปพอใจ ไม่พอใจ ชอบ
ไม่ชอบ ฯลฯ ความรู้สึกจะมีผลกระทบท่อการแสดงออกของบุคคล หรืออาจ
กล่าวได้ว่า เจตคติเป็นสิ่งที่กำหนดแนวทางของพฤติกรรม (สูนีย์ ชีรดากร,
2522 : 148)

4. การสร้างเจตคติ

สูนีย์ ชีรดากร (2522 : 152) กล่าวถึงการสร้างเจตคติไว้ว่า
เจตคติสามารถเรียนรู้ได้จากสิ่งแวดล้อมทางสังคม ดังความเชื่อของนักจิตวิทยา
สังคมว่า เจตคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ มักเกิดตั้งแต่วัยแรกของชีวิตจากการ
อบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ สิ่งแวดล้อมอื่น ๆ รวมไปถึงประสบการณ์ในโรงเรียน
ด้วย ดังนั้นครูจึงมีหน้าที่โดยตรงในการส่งเสริมให้เด็กมีพฤติกรรมในทางที่ถูกต้อง

ควรจึงควรปลูกฝัง เจตคติที่ดีให้แก่เด็กดังนี้

1) ให้เกิดการเรียนรู้ โดยการให้ความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องในสิ่งที่ครูต้องการให้เด็กมีเจตคติต่อสิ่งนั้น ๆ ข้อมูลที่ให้ความรู้มีการวางแผนอย่างดี

2) จัดประสบการณ์ที่สร้างความพึงพอใจให้แก่เด็ก เช่น จะสอนเรื่องอะไรก็ควรจัดกิจกรรมประกอบการสอนให้เด็กสนุกสนาน และมีส่วนร่วม กับกิจกรรมการสอนของครู เกิดการประทับใจในทางที่ดี ทั้งทางตัวครู บุคลิกภาพของครู วิธีสอนกิจกรรมประกอบการสอนของครู

3) ครูต้องทำตัวให้เป็นแบบอย่างที่ดี เพราะเด็กมักจะทำตามบุคคลที่ใกล้ชิด

4) ในการสอนครูควรจะให้เด็กได้ประสบความสำเร็จในการเรียน โดยการจัดแบบฝึกหัดและวิธีสอนที่เหมาะสมกับความสามารถของเด็ก เพราะถ้าเด็กประสบความสำเร็จในการเรียนแล้วก็จะมีเจตคติที่ดีต่อสิ่งที่เรียน

กมลรัตน์ หล้าสว่างษ์ (2524 : 241-242) กล่าวว่า การสร้างเจตคติต่อการเปลี่ยนแปลง เจตคติไปในทางที่ดีสามารถทำได้ดังนี้

1) พยายามชี้แจงหรืออธิบายให้เด็กเข้าใจสิ่งใด ๆ อย่างมีเหตุผล และชี้ให้เห็นคุณและโทษของสิ่งนั้น รวมทั้งการเป็นแบบฉบับที่ดีของบิดามารดาหรือผู้ปกครองต่อเด็กด้วย

2) พยายามควบคุมสิ่งแวดล้อมในวัฒนธรรมให้เกิดภาพพจน์ที่ดี เพื่อให้เกิดเจตคติในทางที่ดี

3) จัดสถานที่ต่าง ๆ ในการพักผ่อนหย่อนใจให้เกิดประโยชน์และเป็นที่น่าสนใจแก่บุคคลในสังคม บุคคลเหล่านั้นย่อมเกิดเจตคติที่ดีต่อสถานที่นั้น ๆ ในทางตรงกันข้ามหากสถานที่ดังกล่าวทำให้ได้รับโทษ ย่อมทำให้บุคคลมีแนวโน้มที่จะเกิดเจตคติทางลบได้

4) การทำให้บุคคลในสังคมนั้น ๆ ได้รับการศึกษาที่ดีและมีโอกาสที่จะศึกษาได้สูงสุดตามความสามารถของเขา ย่อมทำให้เข้าใจสิ่งต่าง ๆ ได้ถูกต้อง อันเป็นแนวที่ก่อให้เกิดเจตคติที่ดีหรือไม่ดีต่อสิ่งต่าง ๆ ได้

กมลรัตน์ หล้าสว่างษ์ (2524 : 241-242) ยังได้เสนอแนวทางในการ

สร้างหรือเปลี่ยนแปลงเจตคติในด้านการเรียนเพื่อให้เกิดเจตคติที่ดีต่อการเรียน
ดังนี้

1) การสร้างเจตคติที่ดีต่อการเรียน

1.1) จัดสิ่งแวดล้อมหรือจัดประสบการณ์ที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความ
พอใจและสนุกสนาน

1.2) ครูต้องเป็นแบบฉบับที่ดี ทั้งด้านความคิด ความประพฤติและ
การมีระเบียบวินัย ทั้งด้านความรู้และด้านสังคม

2) การเปลี่ยนแปลงเจตคติที่ไม่ดีต่อการเรียน

2.1) ให้การแนะนำ โดยการชี้แนวทางการปฏิบัติต่อการเรียนรู้
ให้ถูกต้องและเหมาะสม ชี้ให้เห็นคุณและโทษอย่างแท้จริง โดยเฉพาะชี้ให้เห็นคุณ
ประโยชน์ที่จะได้รับ ทั้งนี้เพราะมนุษย์แนวโน้มที่จะตอบสนองต่อสิ่งที่ทำคุณประโยชน์
ให้แก่ตนเอง

2.2) พยายามให้การเสริมแรงที่ตรงกับความถนัดและความต้องการ
ของเด็กแต่ละคน เพื่อให้มีกำลังใจที่จะเรียนรู้มากกว่าการใช้การลงโทษ

2.3) พยายามให้เด็กได้ลงมือกระทำเอง และมีส่วนต่อการรับผิดชอบ
ต่อการกระทำนั้น ๆ

5. หลักการวัดเจตคติ

หลักการวัดเจตคติต้องวัดทั้ง 3 องค์ประกอบของเจตคติ และจะต้องวัดเป็น
ภาพรวม ๆ โดยพิจารณาจากกิริยาท่าที การตอบสนองต่อสิ่งเร้าในหลายด้าน
หลายประการรวมกัน มิใช่วัดจากการกระทำหรือพฤติกรรมเพียงอย่างเดียวใดอย่างหนึ่ง
ของบุคคล นอกจากนั้นการวัดเจตคดียังต้องบ่งถึงปริมาณความมากน้อยของเจตคติ
ที่มีต่อสิ่งเร้าและทิศทาง (Direction) ที่บอกว่ามีเจตคติไปในทางบวกหรือทางลบ
ด้วย (บุญธรรม กิจปรีดาวิสุทธิ, 2531 : 66)

6. การสร้างมาตรวัดเจตคติ

บุญธรรม กิจปริธาปริสุทธิ์ (2531 : 75-78) กล่าวว่ามาตรวัดเจตคติประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นข้อความซึ่งเรียกว่า ข้อความเจตคติ (Attitude Statement) กับส่วนที่เป็นคำตอบ ซึ่งมีลักษณะเป็นการเปรียบเทียบ

การสร้างมาตรวัดเจตคติโดยทั่วไปมีขั้นตอนสำคัญ 6 ประการดังนี้

1) กำหนดโครงสร้างของประเด็นที่ต้องการวัด เมื่อต้องการเจตคติสิ่งแรกที่ต้องทำคือการกำหนดโครงสร้าง (Construct) ของเจตคติที่ต้องการวัด ซึ่งรวมถึงการกำหนดความหมายของเจตคติที่ต้องการวัดนั้นด้วยว่าคืออะไร มีขอบเขตกว้างขวางแค่ไหน จากนั้นจึงกำหนดโครงสร้างหรือองค์ประกอบของเจตคตินั้น โครงสร้างนี้จะเป็นกรอบสำหรับใช้เป็นเนื้อหาของเจตคตินั้น

การกำหนดโครงสร้างนี้ต้องอาศัยข้อมูลหลักฐานด้วยการศึกษาจากเอกสารและรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบกับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

2) เลือกประเภทของมาตรวัดเจตคติ เมื่อได้โครงสร้างแล้วก็เลือกที่จะใช้มาตรวัดเจตคติประเภทใด ซึ่งมีหลายประเภท ที่คุ้นเคยกันทั่วไปได้แก่มาตรวัดเจตคติของเทอร์สโตน มาตรวัดเจตคติของกัตต์แมน และมาตรวัดเจตคติของลิเคิร์ท การเลือกใช้ประเภทไหนนั้นก็แล้วแต่สถานการณ์และความจำกัดของการวิจัย

3) การกำหนดสิ่งเร้า (Stimuli) ซึ่งเป็นข้อความหรือคำที่แสดงมโนทัศน์ (Concept) ของเจตคติที่ต้องการวัดนั้น การกำหนดข้อความหรือคำถามเนื้อหาของโครงสร้างของเจตคติที่ต้องการวัดนั้น นอกจากจะคัดเลือกจากเอกสารและงานวิจัยแล้วควรจะใช้คำถามแบบปลายเปิดส่งไปให้ประชากรเป้าหมายบางส่วนตอบให้ ซึ่งอาจถามว่า ผู้ที่มีเจตคติที่ติดต่อบุคคลนั้น เขาจะแสดงกิริยาทำที่อย่างไรบ้างต่อบุคคลนั้น และผู้ที่มีเจตคติที่ไม่ติดต่อบุคคลนั้น เขาจะแสดงกิริยาทำที่อย่างไรบ้างต่อบุคคลนั้น ประชากรเป้าหมายก็จะตอบคำถามมา ด้วยการระบุกิริยาทำที่ของบุคคลตามทัศนะของเขา จากนั้นนำกิริยาอาการของประชากรที่ระบุมารวบรวมสร้างเป็นข้อความขึ้นสำหรับใช้เป็นสิ่งเร้าให้ตอบแบบสอบถามวัดเจตคตินั้น

สิ่งเร้าหรือข้อความที่กำหนดขึ้นนี้ควรมีลักษณะดังนี้

3.1) ควรหลีกเลี่ยงข้อความที่อ้างอิงถึงอดีตมากกว่าปัจจุบัน

3.2) ควรหลีกเลี่ยงข้อความที่เป็นความจริงหรือสามารถแปลผลเป็น
ความจริงได้

3.3) ควรหลีกเลี่ยงข้อความที่อาจแปลความหมายได้มากกว่าหนึ่ง
ความหมาย

3.4) ควรหลีกเลี่ยงข้อความที่ไม่แสดง ให้เห็นว่ามึลักษณะ เป็น
Psychological Object

3.5) ควรหลีกเลี่ยงข้อความที่ทุกคนเห็นด้วย หรือ ไม่มีใครเห็นด้วยเลย

3.6) ควรเลือกข้อความที่เป็นความเชื่อ ความรู้สึกที่มีต่อสิ่งที่สนใจ

3.7) ภาษาที่ใช้ในข้อความควรเป็นภาษาง่าย ๆ อ่านได้ความ
ชัดเจนตรงไปตรงมา

3.8) ข้อความควรจะสั้น ๆ ไม่ควรเกิน 20 คำ

3.9) แต่ละข้อความควรมีใจความที่สมบูรณ์เพียงใจความเดียว

3.10) ข้อความที่มีคำว่า ทั้งหมด เสมอ ประจำ บ่อย ๆ ไม่มี ไม่เคย
ไม่ควรใช้ เพราะจะทำให้คลุมเคลือ

3.11) คำในทำนองว่า เพียงแต่ เพียง เท่านั้น ในการใช้จะต้องระมัด
ระวังเป็นพิเศษ

3.12) ข้อความควรเป็นเอกัตถประโยค (Simple Sentences)

3.13) ควรหลีกเลี่ยงคำในข้อความที่อาจทำให้ไม่เข้าใจหรือเข้าใจผิดได้

3.14) ควรหลีกเลี่ยงคำที่เป็นปฏิเสธซ้อนอย่าให้มีในข้อความ

4) ตรวจสอบปรับปรุงและแก้ไข หลังจากการสร้างข้อความและคำตอบเสร็จแล้วนำ
มารวบรวมเป็นมาตรฐานเจตคติ จากนั้นควรมีการตรวจสอบความสมบูรณ์ของมาตรฐานวัดเป็นราย
ข้อความ การตรวจควรทำเป็น 2 ขั้นตอนคือ ตอนแรกผู้สร้างเป็นคนตรวจสอบเอง เป็นการ
ตรวจภาษา ความถูกต้องชัดเจนของคำที่ใช้ จากนั้นนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ นอกจาก
ตรวจสอบด้านภาษาแล้วควรให้ด้านความตรงของการวัดด้วยว่า ข้อความที่สร้างนั้นวัดตรงตาม
ที่ต้องการและครอบคลุมโครงสร้างที่เป็นเนื้อหาทั้งหมดตามที่ต้องการให้วัดหรือไม่ หลังจาก
ตรวจสอบแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์

5) พัฒนามาตรวัด เมื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขแล้ว จึงนำไปพัฒนาตาม

วิธีการของมาตรวัดเจตคติแต่ละประเภท

6) บรรณาธิกร เมื่อพัฒนามาตรวัดเรียบร้อยแล้วจะต้องทำบรรณาธิกร จัดทำรูปเล่ม วางแบบ (Layout) รวมทั้งจัดทำหนังสือคำนำชี้แจงการตอบ ตัวอย่างการตอบ การส่งมาตรวัดเจตคติหลังตอบแล้วด้วย

วิธีการวัดเจตคติที่นิยมใช้และรู้จักกันดี แบ่งออกได้เป็น 3 อย่าง คือ มาตรวัดหรือสเกลที่มีช่วงเท่า ๆ กัน (Equal Appearing Interval Scales) ของเทอร์สไตน์ มาตรวัดหรือสเกลมาตรรวมการประมาณค่า (Summated Rating Scales) ของลิเคิร์ท และมาตรวัดหรือสเกลแบบสะสม (Cumulative Scales) ของกัตต์แมน ผู้วิจัยสามารถเลือกใช้วิธีการวัดแบบใดแบบหนึ่งหรือหลายแบบก็ได้ ภายใต้ข้อจำกัดของทรัพยากรที่มีอยู่ ความสามารถและระยะเวลาของการวิจัย

7. ประโยชน์ของการวัดเจตคติ

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (อ้างถึงในอุบลวรรณ บัวอ่อน, 2537 : 27) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการวัดเจตคติไว้ดังนี้

1) วัดเพื่อทำนายพฤติกรรม เนื่องจากเจตคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งของคุณคลย่อมเป็นเครื่องแสดงว่า เขามีความรู้ทางด้านที่ดีหรือไม่ดีเกี่ยวกับสิ่งนั้นมากน้อยเพียงใด และเขามีความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบสิ่งนั้นเพียงใด เจตคติของคุณคลต่อสิ่งนั้นจึงเป็นเครื่องทำนายว่า บุคคลนั้นจะมีการกระทำสิ่งนั้นไปในทำนองใดด้วย ฉะนั้นการทราบเจตคติของคุณคล ย่อมช่วยให้สามารถทำนายการกระทำของคุณคลนั้นได้ แม้จะไม่ถูกต้องเสมอไปก็ตาม

ความสามารถในการทำนายพฤติกรรมของผู้อื่น เป็นความต้องการของมนุษย์ทุกคน เพราะการทราบล่วงหน้าว่าคุณคลจะทำอย่างไรและคิดอย่างไรนั้น จะเป็นแนวทางให้ผู้อื่นปฏิบัติต่อคุณคลนั้นได้อย่างถูกต้อง และอาจเป็นแนวทางให้ผู้อื่นสามารถควบคุมพฤติกรรมของคุณคลนั้นด้วย

2) วัดเพื่อหาทางป้องกัน ในโลกเสรีนั้น การที่บุคคลจะมีเจตคติต่อสิ่งใดอย่างหนึ่งนั้นเป็นสิทธิของเขา แต่การอยู่ด้วยความสงบสุขในสังคม ย่อมจะเป็นไปได้เมื่อพลเมืองมีเจตคติต่อสิ่งต่าง ๆ คล้ายคลึงกัน ซึ่งจะเป็นทางให้เกิดความร่วมมือร่วมใจกัน

และไม่เกิดความแตกแยกในสังคม

3) วัดเพื่อหาทางแก้ไข ในสังคมประชาธิปไตยบุคคลจะสามารถมีเจตคติต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งแตกต่างกันไปได้มาก แต่ในบางเรื่องจำเป็นต้องได้รับความคิดเห็นและเจตคติที่สอดคล้องกัน เพื่อที่จะได้มีการกระทำที่พร้อมเพรียงกัน เช่น การวัดเจตคติต่อการเพิ่มประชากรของประเทศไทย จะเป็นเครื่องชี้บ่งว่าประชากรกลุ่มนั้น ๆ มีเจตคติสอดคล้องกับนโยบายของชาติหรือของโลกหรือไม่ การมีเจตคติที่ไม่สอดคล้องกับนโยบายของชาติ ในเรื่องซึ่งต้องการความร่วมมือของประชาชนอาจทำให้เกิดความเสียหายได้ จึงเป็นหน้าที่ของนักการศึกษาที่ต้องหาทางเปลี่ยนเจตคติ ฉะนั้นการวัดเจตคติ จึงอาจแสดงให้เห็นว่าคุณคนนั้นมีลักษณะที่เหมาะสมหรือไม่ เหมาะสมเพียงไร แล้วควรได้รับการเปลี่ยนแปลงแก้ไขลักษณะนั้น ๆ ของเขาหรือไม่

4) วัดเพื่อเข้าใจสาเหตุและผล เจตคติต่าง ๆ เปรียบเสมือนสาเหตุภายในซึ่งมีกำลังผลักดันให้บุคคลกระทำไปได้อย่าง ๆ กัน สาเหตุภายในหรือเจตคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งของบุคคลนี้ อาจได้ผลกระทบจากสาเหตุภายนอกอีกส่วนหนึ่ง และเจตคติของบุคคลอาจเป็นเครื่องกรองหรือหันเหอิทธิพลของสาเหตุภายนอกที่มีอิทธิพลต่อการกระทำของบุคคลนั้นได้ ฉะนั้นการเข้าใจอิทธิพลของสาเหตุภายนอกที่มีต่อการกระทำของบุคคลต่าง ๆ ได้ชัดเจน บางกรณีอาจจำเป็นต้องวัดเจตคติของบุคคลต่าง ๆ ต่อสาเหตุภายนอกนั้นด้วย

8. เจตคติกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

จากการศึกษาผลงานการวิจัยพบว่า เจตคติเป็นตัวแปรหนึ่งที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ซึ่งมีผู้วิจัยไว้หลายท่านดังนี้

อวยชัย วัชรสุวรรณ (2521 : 56 อ้างถึงในสายสวาท สากรัต, 2534 : 27) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบที่ไม่ใช่ทางด้านสติปัญญา กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิต ปีการศึกษา 2519 ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา พบว่าตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมากที่สุด คือ เจตคติที่นิสิตมีต่อวิชาเรียน

วรรณวิมล ปรีชาสุชาติ (2533 : 74) ได้ศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษา

ปีที่ 6 จังหวัดปัตตานี พบว่า นักเรียนที่มีเจตคติอยู่ในระดับปานกลางและสูงมีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตสูงกว่านักเรียนที่มีเจตคติอยู่ในระดับต่ำ

สมชัย วงษ์นายะ (2524 : 102 อ้างถึงในสายสวาท สากรัต, 2534 : 17) ได้ศึกษาตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ พบว่า เจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์เป็นตัวแปรที่ดี มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เป็น .5029

รักษศิริ สิทธิโชค (2531 : 96) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติต่อวิชาภาษาไทยกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักศึกษาวิทยาลัยพลศึกษา พบว่า เจตคติต่อวิชาภาษาไทยกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาวิทยาลัยพลศึกษามีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .1373

ไธแอน (Deighan, 1971 : 3333-A) ได้ศึกษาการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติทางคณิตศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์กับความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติทางคณิตศาสตร์ของครูและนักเรียน กลุ่มตัวอย่างประชากรเป็นนักเรียนระดับ 3-6 จำนวน 1020 คน และครูจำนวน 44 คน ในโรงเรียนประถมศึกษาที่อยู่ในเขตชนบท ผลการวิจัยพบว่า เจตคติทางคณิตศาสตร์มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่เจตคติทางคณิตศาสตร์ของครูไม่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สุชาติ สังวรรณกาญจน์ (2529 : 98-101 อ้างถึงในรักษศิริ สิทธิโชค, 2532 : 69) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเลือกแบบการคิด เจตคติทางวิทยาศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาฟิสิกส์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในเขตการศึกษา 4 พบว่า เจตคติทางวิทยาศาสตร์ไม่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาฟิสิกส์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในเขตการศึกษา 4

จากผลงานการวิจัยดังกล่าว จะเห็นว่า เจตคติทางการเรียนส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงคาดว่า เจตคติต่อวิชาภาษาไทยจะเป็นตัวแปรสำคัญตัวหนึ่งที่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดกระบี่

ความสนใจในสื่อมวลชนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย

1. ความหมายของสื่อมวลชน

สื่อมวลชน หมายถึง ตัวพาหรือพาหะที่นำข่าวสารไปสู่ผู้รับเป็นจำนวนมาก ๆ ได้ ประกอบด้วยวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ ภาพยนตร์ และสิ่งพิมพ์ อันได้แก่ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสาร (วิจิตร ภักดีรัตน์, มปป. : 407)

สื่อมวลชน คือสิ่งที่บรรจุสารสนเทศ หรือข้อสนเทศจากผู้ส่งสาร ไปยังผู้รับสาร เป็นจำนวนมากในเวลาเดียวกันหรือเวลาต่างกัน ใช้สำหรับการสื่อสารระหว่างบุคคล ในสังคมเดียวกันหรือสังคมต่างกัน เพื่อวัตถุประสงค์ในการเสนอข่าวสาร ความรู้ ความบันเทิง การประชาสัมพันธ์ การโฆษณา การเตือนภัยธรรมชาติล่วงหน้าและอื่น ๆ (อติศักดิ์ วงศ์วิทยานัททษ์, 2536 : 8)

2. อิทธิพลและบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชน

ปัจจุบันสื่อมวลชนมีบทบาทและอิทธิพลในการดำเนินชีวิตประจำวันของมนุษย์ มากขึ้น เพราะสังคมปัจจุบันเป็นยุคของข้อมูลข่าวสาร สื่อมวลชนจึงเป็นปัจจัยสำคัญ ในการสื่อสารข้อมูลต่าง ๆ สื่อมวลชนที่มีอิทธิพลและมีบทบาทในการดำเนินชีวิต ได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์ และสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ

มิลส์ (Mills อ้างถึงในอนันต์ธนา อังกินันท์ และเกื้อกุล คูปรรัตน์, 2532 : 9) กล่าวว่า "สื่อมวลชนเป็นเสมือนกระจกส่องให้เห็นชีวิตใหม่"

ประสงค์ หงสนันท์ (อ้างถึงในอนันต์ธนา อังกินันท์ และเกื้อกุล คูปรรัตน์, 2532 : 9) อติตรองอิทธิพลของประชาสัมพันธ์ ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับอิทธิพลของ สื่อมวลชนประเภทต่าง ๆ ว่า "อิทธิพลของหนังสือพิมพ์นั้นมีต่อคนทุกชั้นและทุกวัย ภาพยนตร์มีอิทธิพลต่อเด็กมากกว่าผู้ใหญ่ วิทยุกระจายเสียงมีอิทธิพลมากที่สุด เพราะ สามารถส่งไปได้ไกลมากที่สุดและเข้าถึงคนจำนวนมากที่สุดและทุกประเภท รวมทั้ง ผู้ที่อ่านหนังสือไม่ออก โดยไม่เลือกเวลาและสถานที่ และเสียค่าใช้จ่ายน้อย ส่วน

โทรทัศน์เข้าถึงผู้ดูที่บ้านมากขึ้นทุกวัน

อนันต์ธนา อังกินันท์ และเกื้อกุล คุปรัตน์ (2532 : 10) กล่าวว่าสื่อมวลชนมีอิทธิพลเป็นอย่างมากในเรื่องต่อไปนี้

- 1) เป็นสื่อในการเผยแพร่ความรู้ และข่าวสารต่าง ๆ
- 2) เป็นสื่อในการเผยแพร่วัฒนธรรม ภาษาและประเพณี
- 3) เป็นสื่อในการ โฆษณาและประชาสัมพันธ์
- 4) เป็นกระบอกเสียงของรัฐบาล เพื่อให้ได้ทราบว่าการบริหารของ

ตนนั้นเป็นที่ยอมรับของประชาชนมากน้อยเพียงใด

- 5) มีอิทธิพลเป็นอย่างมากต่อพฤติกรรมและเจตคติของเด็ก
 - 6) เสรีภาพของหนังสือพิมพ์ที่ได้รับเป็นสัญลักษณ์ของประเทศในโลกเสรี
- วิจิตร ภักดีรัตน์ (มปป. : 407) กล่าวว่าสื่อมวลชนทำหน้าที่สำคัญ 5

ประการ คือ

- 1) รายงานข่าวความเคลื่อนไหวของเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม
- 2) เป็นแหล่งกลางสำหรับเสนอข้อโต้แย้งต่อปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม

และช่วยให้ประชาชนมีมติร่วมกัน

- 3) ให้ความรู้และถ่ายทอดวัฒนธรรมของสังคมให้แก่อนุชน
- 4) ให้ความบันเทิงแก่ประชาชน
- 5) ให้บริการทางธุรกิจและโฆษณา

และสุมาลี สังข์ศรี (2534 : 544) กล่าวว่าบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชน

มีดังนี้

- 1) การเสนอข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ
- 2) การช่วยให้เกิดการตัดสินใจ เช่น การที่จะให้ประชาชนในท้องถิ่นต่าง ๆ

ยอมรับความรู้ หรือเทคนิคใหม่เกี่ยวกับการเกษตร ประชาชนในท้องถิ่นนั้นจำเป็นต้องได้รับข่าวสารอย่างเพียงพอที่จะตัดสินใจ

3) การช่วยสอนและให้ความรู้ในด้านต่าง ๆ เช่น การอ่าน การเขียน ก็ต้องอาศัยสื่อมวลชน การสอนภาษาก็ต้องอาศัยสื่อมวลชน

- 4) ช่วยฝึกอบรมทักษะและความเชี่ยวชาญในอาชีพต่าง ๆ
- 5) การช่วยให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของสังคม เพื่อประชาชนได้รับข่าวสารอย่างเพียงพอ ได้รู้สภาพสังคมของตน ทำให้เกิดความรู้สึกที่จะร่วมมือกันช่วยกันพัฒนาสังคม
- 6) การช่วยให้เกิดความสำนึกในการพัฒนาสังคม
- 7) การช่วยรับเจตคติ ความเชื่อของบุคคล สังคม ไปในทางที่ควร
- 8) การช่วยเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมและชุมชนของตนเอง

เนื่องจากสื่อมวลชนที่มีอิทธิพลต่อมนุษย์มีหลายชนิด ดังนั้นการเลือกรับสื่อมวลชนแต่ละชนิดก็ขึ้นอยู่กับความสนใจและความต้องการของแต่ละบุคคล เมอร์ริลล์ และโลเวนสไตน์ (John C. Merrill and Ralph L. Lowenstein, 1971 : 134-135) อ้างถึง ในอดีตคดี วงศ์วิทยาทักษ์, 2536 : 8) กล่าวว่า ผู้รับข่าวสารจากสื่อมวลชนมีพฤติกรรมการเลือกรับสื่อและข่าวสารตามแบบฉบับของแต่ละบุคคลแตกต่างกันไป แรงผลักดันที่ทำให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งได้มีการเลือกรับสื่อ นั้น เกิดจากปัจจัยพื้นฐานหลายประการ ดังนี้

- 1) ความเหงา
- 2) ความอยากรู้อยากเห็น
- 3) ประโยชน์ใช้สอยของตนเอง
- 4) สนใจลักษณะเฉพาะของสื่อมวลชน

4. อิทธิพลของสื่อมวลชนแต่ละชนิดที่มีผลต่อเด็ก

อนันต์ธนา อังกินันท์ และ เกื้อกุล คุปรัตน์ (2532 : 65-68) กล่าวว่า สื่อมวลชนที่มีอิทธิพลต่อผู้รับข่าวโดยทั่วไปมี 4 อย่าง คือ วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์และหนังสือพิมพ์ ซึ่งสื่อมวลชนแต่ละชนิดมีผลต่อเด็กดังนี้

- 1) อิทธิพลของวิทยุ มีอิทธิพลต่อเด็กเป็นพิเศษ โดยสามารถนำมาใช้ประกอบการเรียนภายในห้องเรียน โดยการบันทึกบางรายการจากวิทยุแล้วนำมา

เปิดให้เด็กนักเรียนฟัง จะช่วยให้บทเรียนของครูน่าสนใจขึ้น

2) อิทธิพลของโทรทัศน์ ผู้ปกครองหรือบิดามารดา สามารถดูโทรทัศน์ไปพร้อมกับเด็ก จึงมีโอกาสอธิบายชี้แจง หรือตอบคำถามที่เด็กสงสัยได้ ทำให้การเรียนรู้ของเด็กมีลักษณะเป็น "กระบวนการสองทาง" ซึ่งทำให้การเรียนรู้ของเด็กได้พัฒนาไปอย่างรวดเร็วขึ้น

3) อิทธิพลของหนังสือพิมพ์ หนังสือพิมพ์เป็นสิ่งที่ให้ทั้งความรู้และความบันเทิง สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการเรียนการสอนได้ดี โดยการมอบหมายให้นักเรียนไปค้นคว้า หรือไปตัดมาติดกระดานนิเทศ เพื่อเป็นการส่งเสริมในการเรียนวิชาต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี

4) อิทธิพลของภาพยนตร์ ภาพยนตร์ช่วยอธิบายสิ่งที่เข้าใจยากให้ง่ายขึ้น ฉะนั้นภาพยนตร์จึงถูกนำมาใช้เพื่อประโยชน์ในการศึกษาเป็นอย่างมาก สามารถทำสิ่งที่เคลื่อนไหวเร็วให้เห็นเป็นช้า ทำสิ่งที่เคลื่อนไหวช้าให้เป็นเร็ว สามารถนำสิ่งที่มีขนาดเล็กมาปรากฏให้เห็นบนจอได้ นอกจากนี้ยังสามารถนำสิ่งที่เกิดขึ้นในอดีตมาฉายให้เห็นในปัจจุบันได้ โดยจัดเป็นภาพยนตร์ประวัติศาสตร์ และยังนำมาใช้ประโยชน์ในการสร้างเจตคติต่าง ๆ ให้กับผู้ดู ภาพยนตร์มีอิทธิพลมากโดยเฉพาะเด็กและวัยรุ่น ซึ่งจะมีการแสดงออกตามลักษณะของตาราในภาพยนตร์ที่ตนเองชอบทั้งทางด้าน การแต่งกาย กิริยาท่าทาง ตลอดจนคำพูดต่าง ๆ

การวิจัยของนักจิตวิทยา พบว่า เด็กจะมีความสนใจโลกภายนอกมากขึ้นตามอายุ เด็กโตจะสนใจโลกกว้างกว่าเด็กเล็ก และสื่อมวลชนเริ่มมีอิทธิพลมากต่อเด็กในวัยอายุ 7-12 ปี (ปริญญ์ ปราชญานุพร, มปป : 39) ดังนั้นการนำสื่อมวลชนเข้ามาใช้ในการเรียนการสอนจึงมีประโยชน์มาก เพราะเป็นปัจจัยหนึ่ง ที่ช่วยเพิ่มประสบการณ์ให้กับเด็ก

ในการนำสื่อมวลชนเข้ามาใช้ในการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ได้มีผู้วิจัยถึงประโยชน์และอิทธิพลของสื่อมวลชนที่มีต่อการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ดังนี้

ปาริชาติ พุดน้อย (2524 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาความคิดเห็นของครูภาษาไทย เกี่ยวกับอิทธิพลของสื่อมวลชนที่มีผลต่อการ ใช้ภาษาไทยของนักเรียน

ระดับมัธยมศึกษา ในกรุงเทพมหานคร พบว่า

- 1) ครูภาษาไทยมีความเห็นว่า สื่อมวลชนช่วยส่งเสริมการใช้ภาษาไทยของนักเรียนด้านการฟัง การอ่าน การพูด และการเขียนอยู่ในระดับปานกลาง
 - 2) ครูภาษาไทยมีความเห็นว่า สื่อมวลชนมีส่วนช่วยส่งเสริมการใช้ภาษาไทยของนักเรียนด้านการฟัง เกี่ยวกับการให้ความรู้ความคิดเห็นใหม่ ๆ จากการฟังข่าวสาร บทความ ความรู้ต่าง ๆ อยู่ในระดับมาก
 - 3) ครูภาษาไทยมีความเห็นว่า สื่อมวลชนช่วยส่งเสริมการใช้ภาษาด้านการฟัง การพูด และการอ่านของนักเรียนเกี่ยวกับการได้เห็นตัวอย่าง การใช้ภาษาทั้งที่ดี และไม่ดี รวมทั้งได้ศิลปะการอ่านชนิดต่าง ๆ อยู่ในระดับมาก
 - 4) ครูภาษาไทยมีความเห็นว่า สื่อมวลชนช่วยส่งเสริมการใช้ภาษาด้านการพูดของนักเรียนเกี่ยวกับการได้แบบอย่าง การออกเสียง ร ล และตัวควบกล้ำ อยู่ในระดับมาก
 - 5) ครูภาษาไทยมีความเห็นว่า สื่อมวลชนมีประโยชน์อยู่ในระดับมาก
- ประนอม เมืองตุ้ม (2532 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความคิดเห็นของครูภาษาไทยและนักเรียนเกี่ยวกับการใช้สื่อมวลชนในการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เขตการศึกษา 7 พบว่า ครูภาษาไทยและนักเรียนมีความเห็นสอดคล้องกันว่า มีการนำสื่อมวลชนไปใช้ในการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยได้มากทุกประเภทและการนำสื่อมวลชนไปใช้ในการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยได้ประโยชน์มาก

5. สื่อมวลชนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

นอกจากสื่อมวลชนจะมีประโยชน์ต่อการนำไปใช้ในการเรียนการสอน และเป็นการเพิ่มประสบการณ์ทางการเรียนของเด็กแล้ว สื่อมวลชนยังผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็กด้วย ซึ่งมีผู้วิจัยไว้หลายท่าน ดังนี้

นภตล วรรณาคม (2528 : บทคัดย่อ) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านการสื่อสารกับผลสัมฤทธิ์ของการรู้หนังสือ ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการ

รณรงค์เพื่อการรู้หนังสือแห่งชาติ ในอำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร พบว่า การเปิดรับสื่อมวลชนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ของการรู้หนังสือ กล่าวคือ ประชาชนที่เปิดรับสื่อมวลชนมากจะมีผลสัมฤทธิ์ของการรู้หนังสือสูง ส่วนประชาชนที่มีการเปิดรับสื่อมวลชนน้อยจะผลสัมฤทธิ์ของการรู้หนังสือต่ำ

วัลย์ภรณ์ อาทิตย์เที่ยง (2529 อ้างถึงในละอองดาว รัตรสสาร, 2533 : 8) ได้ศึกษา พบว่า นักเรียนที่ครอบครัวมีการใช้สื่อมวลชนมาก มีความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยสูงกว่า นักเรียนที่ครอบครัวมีการใช้สื่อมวลชนน้อย โดยที่การใช้สื่อมวลชนมาก หมายถึง การอ่านหนังสือพิมพ์ หรือวารสาร การฟังวิทยุ หรือดูโทรทัศน์ ส่วนการใช้สื่อมวลชนน้อย หมายถึง การอ่านหนังสือพิมพ์ หรือวารสาร หรือฟังวิทยุ หรือดูโทรทัศน์อย่างใดอย่างหนึ่งหรือสองอย่าง สำหรับการไม่ใช้สื่อมวลชนของครอบครัว หมายถึง การไม่ได้อ่านหนังสือพิมพ์ หรือวารสาร และไม่ฟังวิทยุ หรือไม่ดูโทรทัศน์

วรรณวิมล ปรีชาสุชาติ (2533 : 77) ได้ศึกษาเกี่ยวกับตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จังหวัดปัตตานี พบว่า นักเรียนกลุ่มที่รับสื่อมวลชนในระดับปานกลางและสูงมีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตสูงกว่ากลุ่มนักเรียนที่รับสื่อมวลชนในระดับต่ำ

จากผลงานการวิจัยดังกล่าว จะเห็นว่า การใช้สื่อมวลชนมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงคาดว่าความสนใจในสื่อมวลชนของนักเรียน น่าจะมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดกระบี่

ความคาดหวัง ในการศึกษาต่อกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย

1. ความหมายของความคาดหวัง

พจนานุกรมเวบสเตอร์ (Webster's New World Dictionary, 1968 : 511) ได้ให้ความหมายของความคาดหวังว่า หมายถึง ความมุ่งหวัง หรือสิ่งที่มุ่งหวังว่าจะเกิดขึ้น

ฟิชไบน์และเอจเซน (Fishbein and Ajzen, 1975 อ้างถึงใน พจนานุกรม ศรีแดง, 2532 : 44) กล่าวถึงความคาดหวังไว้ว่า หมายถึงการที่บุคคลรับรู้คาดคะเนว่าตนเองน่าจะทำอะไรได้เพียงใด นับเป็นการคาดคะเนถึงผลที่จะเกิดขึ้นได้จริงจากการกระทำของตนเอง (Anticipated Outcome) ซึ่งอาจแตกต่างจากผลที่บุคคลปรารถนามุ่งหวังที่จะได้ (Desired Outcome and Aspiration) โดยที่องค์ประกอบต่าง ๆ ในสิ่งแวดล้อม เช่น ข้อมูล โอกาส และประสบการณ์แห่งความสำเร็จ ความเชื่อและความรู้สึกนึกคิดต่อตนเองและสิ่งแวดล้อม มีส่วนทำให้มีการเปลี่ยนแปลงหรือการปรับระดับความหวังได้

เมอเวย์ (Murray, 1962 : 416-420 อ้างถึงในพจนานุกรม ศรีแดง, 2532 : 44) ได้ให้ความหมายว่า ความคาดหวัง คือ ระดับผลงานที่บุคคลกำหนดหรือคาดหมายว่าจะทำได้ และความคาดหวังนั้นจะเป็นระดับที่บุคคลจะไปให้ถึงเป้าหมายที่กำหนดไว้ในการทำงานแต่ละครั้ง บุคคลจะรู้สึกล้มเหลวหรือประสบความสำเร็จในการที่จะไปให้ถึงเป้าหมายที่กำหนดไว้ ขึ้นอยู่กับระดับความยากง่ายของงานที่ให้ทำนั้น ถ้างานนั้นเป็นงานที่ง่ายมาก การทำสำเร็จก็ไม่มี ความหมายและในทางตรงกันข้าม งานที่มีความยากมาก ๆ ก็จะไม่ ได้ผลเช่นเดียวกัน เพราะผู้ทำจะไม่เกิดความรู้สึกว่างานนั้นเป็นสิ่งที่ท้าทายความสามารถ ด้วยเกิดความรู้สึกว่าแม้ทำไม่สำเร็จก็ไม่คิดว่าเป็นการล้มเหลว ดังนั้นความรู้สึกว่าตนประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวจะไม่เกิดขึ้น เมื่อทำงานที่มีความยากง่ายระดับกลาง ๆ

วรูม (Vroom อ้างถึงในหลุยส์ จำปาเทศ, 2533 : 19) กล่าวว่า ความคาดหวัง หมายถึง ความคาดหวังที่จะไปเอามาได้ ไขว่คว้ามาได้

ถ้าเขาไม่มีความสามารถไปเอามาได้หรือไขว่คว้ามาได้ ก็จะหมดความตั้งใจหรือความคาดหวัง สิ่งที่ต้องการหรือไขว่คว้า คือ Valence คือสิ่งที่มีคุณค่าสำหรับเขา เช่น อาหาร เงินทอง ความมีชื่อเสียง

ทลุษ จัปาเทศ (2533 : 58) กล่าวว่าความคาดหวัง หมายถึง ความเป็นไปได้ถึงความพยายามที่ทำให้เกิดการกระทำที่บรรลุผล เช่น "ถ้าฉันพยายามทำงานหนักอย่างจริงจัง ฉันก็สามารถทำงานนี้ได้" หรือ "ถ้าฉันมีความพยายามอย่างเพียงพอ ฉันก็จะทำงานนั้นได้สำเร็จ" ความคาดหวังจะสูงหรือต่ำขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ของความพยายามและการกระทำ เช่น งานด้านการขาย ซึ่งการขายนี้ขึ้นอยู่กับความต้องการของลูกค้ามากกว่าความพยายามของผู้ขาย หรือนักเรียนจะบอกถึงความคาดหวังต่ำเมื่อเขาเห็นว่า ไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างความขยันเรียน และความสามารถที่จะทำให้เรียนดีเพียงใด ความคาดหวังต่ำจะเป็นเหตุให้เกิดเหตุผลมากมาย เช่น ตำราเล่มนี้ยากเกินไป ไม่เคยเรียนมาก่อน

สุนีย์ ชีรดากร (2524 : 84-85) กล่าวว่า ความคาดหวัง คือ การทำนายเหตุการณ์ว่าจะมีอะไรเกิดขึ้นบ้าง การคาดหวังจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อสิ่งนั้นเป็นสิ่งที่เราเคยมีประสบการณ์เดิมมาก่อน ตัวอย่างเช่น การเรียนหนังสือ ถ้ารู้ว่ามีสอบ สอบไม่ได้ต้องเรียนซ้ำชั้นอีกหรืออาจถูกไล่ออก ทุกคนจะต้องคาดหวังไว้ว่าจะต้องสอบให้ผ่าน การที่คนเราคาดหวังสิ่งใดก็ตามขึ้นอยู่กับประสบการณ์ในอดีต เช่น คนที่สอบตกอยู่เสมอ ๆ มักจะมีความคาดหวังไว้ว่าจะต้องพบกับความล้มเหลวอีก ส่วนคนที่สอบได้ที่หนึ่งเสมอ ๆ ก็คาดหวังไว้ว่าจะต้องสอบได้ที่หนึ่งอีกในการสอบครั้งต่อไป

สุชา จันท์เอม (2529 : 54 อ้างถึงในพจนาน ศรีแดง, 2532 : 44) กล่าวว่า ความคาดหวัง หมายถึง ความเชื่อว่าสิ่งใดน่าจะเป็นและสิ่งใดบ้างน่าจะไม่เกิดขึ้น การคาดหวังว่าจะเกิดขึ้นได้ถูกต้องหรือไม่ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของแต่ละบุคคล เช่น บุคคลเคยมีประสบการณ์ที่คล้ายคลึงกับประสบการณ์ใหม่ก็อาจทำการคาดหวังได้ไม่พลาดเกินไปหรืออาจคาดหวังได้ถูกต้อง

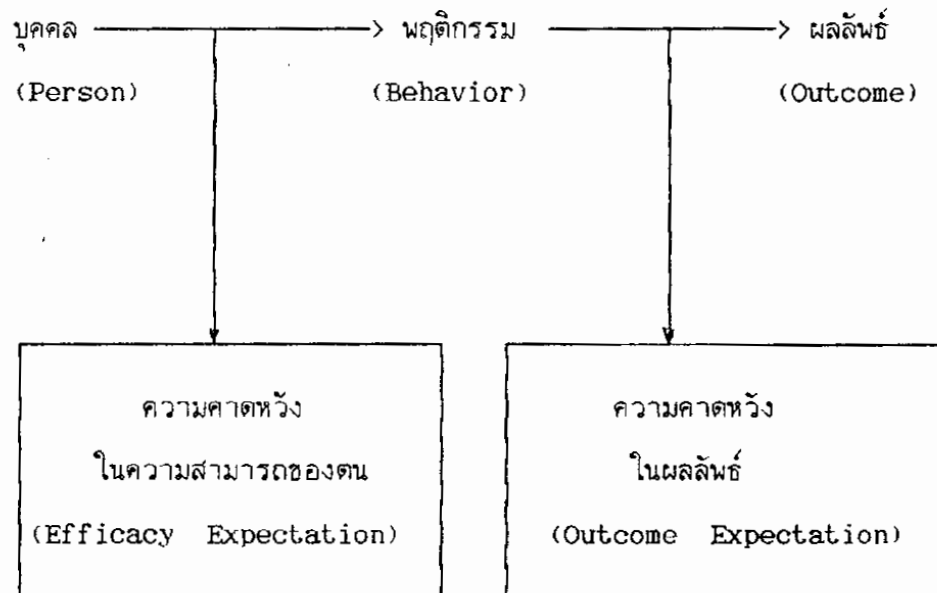
2. ลักษณะของความคาดหวัง

แบนดูรา (Bandura, 1977 : 79) ได้อธิบายลักษณะและแบ่งประเภทของความคาดหวังที่มีผลต่อการตัดสินใจที่จะกระทำพฤติกรรมใดหรือไม่นั้นมี 2 ประเภทคือ

1) ความคาดหวังในผลลัพธ์ (Outcome Expectancy) เป็นการประมาณของบุคคลว่าพฤติกรรมใดนำไปสู่ผลลัพธ์ใด และผลลัพธ์จะออกมาเป็นเช่นใดได้หรือเสีย

2) ความคาดหวังในความสามารถของตน (Efficacy Expectancy) เป็นการประมาณความสามารถของตนในการกระทำพฤติกรรมที่นำไปสู่ผลลัพธ์ที่คาดหวังไว้

ความคาดหวังทั้งสองอย่างนี้แสดงเป็นรูปแบบได้ดังภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 ความคาดหวังในความสามารถของตนเอง

จากภาพประกอบ 2 อธิบายได้ว่า ความคาดหวังในความสามารถของตนเอง เป็นความคาดหวังที่เกิดขึ้นในตนเอง ในการที่จะทำกิจการใดกิจการหนึ่ง ว่าตนเอง มีความสามารถพอหรือไม่ในการทำกิจกรรมนั้น เนื่องจากบุคคลรู้ว่าทำอย่างไรจึงจะได้สิ่งที่ต้องการ แต่อย่างไรก็ตามบุคคลก็ต่างมีความสามารถไม่เท่ากัน ดังนั้นบุคคลจะประเมินความสามารถของตนก่อนที่จะแสดงพฤติกรรมที่คาดหวัง ในผลลัพธ์

3. ความคาดหวังกับความสำเร็จในการทำงาน

สงวน สุทธิเลิศอรุณ และคณะ (2522 : 116) กล่าวว่า ความคาดหวังในความสำเร็จจะมีผลต่อการทำงานอย่างมาก บุคคลใดก็ตามที่คาดหวังไว้สูงและประสบความสำเร็จก็มักจะมีความสุข และมีกำลังใจในการทำงานครั้งต่อไป ถ้าเกิดผลพลั้งประสบความสำเร็จล้มเหลว ผลที่ได้รับจากการทำงานไม่เป็นไปอย่างที่คาดหวังเอาไว้ ก็จะหมดกำลังใจในการทำงาน ความรู้สึกประสบความสำเร็จตามที่คาดหวังหรือความรู้สึกล้มเหลวต่อการทำงานที่ไม่เป็นไปตามที่ตนคาดหวัง ใวันยังคงอยู่ติดตาตรึงใจเป็นเวลานาน และอาจมีอิทธิพลต่อการทำงานในครั้งต่อไปเป็นอย่างมาก

นอกจากนี้สงวน สุทธิเลิศอรุณ และคณะ (2522 : 118) ยังกล่าวอีกว่าความคาดหวังที่จะ ได้รับความสำเร็จ ทำให้บุคคลตั้งความปรารถนาสูงขึ้น และทำงานได้รวดเร็วขึ้น แต่สิ่งที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งคือ ธรรมชาติของสิ่งต่าง ๆ ที่เขาเรียนรู้ อาจมีผลต่อบุคคลเหล่านั้นด้วย คือบางคนอาจมีความพยายามมากขึ้นเพื่อที่จะแสดงให้ผู้อื่นรู้ว่าเขายังมีความสามารถอยู่ แต่ในขณะเดียวกันบางคนก็จะมี ความวิตกกังวลต่อความล้มเหลว และอาจคิดว่าตนเองนั้นได้อยู่ในเรื่องสติปัญญาหรือความสามารถและกลายเป็นผู้ปมด้อยไป ซึ่งความวิตกกังวลและความไม่หัดเทียมคนอื่น อาจเป็นสาเหตุให้บุคคลนั้น ไม่พยายามทำสิ่งใดอีกเลย ทำให้ตนเอง ไม่อยากหวังอะไรมาก ถ้าหวังมากจะเป็นผู้ผิดหวังมากไป จนกลายเป็นผู้ที่ล้มเหลว ซึ่งจะเป็นสาเหตุให้ทำสิ่งที่ไม่ดีงามอื่นได้

แอตกินสัน (Atkinson อ้างถึงในสงวน สุทธิเลิศอรุณ และคณะ,

2522 : 134-135) กล่าวว่า ความคาดหวังมีส่วนสัมพันธ์กับความสำเร็จอย่างมาก จากคำกล่าวที่ว่า "ถ้าเรามีความหวังมาก ก็ยิ่งมีความตั้งใจที่จะทำงานนั้นมาก ถ้ามีความหวังน้อยหรือมองไม่เห็นความหวังเลย กำลังใจในการปฏิบัติงานก็อ่อนลง การทำงานใด ๆ ก็จะไม่สำเร็จ ดังนั้น ความคาดหวังว่าจะสำเร็จจึงเป็นเสมือนแม่เหล็กที่จะดึงดูดคนให้เข้าไปสู่สถานการณ์ของการทำงาน เพราะความคาดหวังที่มีต่องาน จะช่วยส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคคลตั้งใจทำงานมากขึ้น

เกี่ยวกับความคาดหวังว่าจะสำเร็จในงานนี้ แอตกินสัน (Atkinson) ได้ให้ข้อสังเกตไว้สามประการดังนี้คือ

- 1) เมื่อบุคคลทำงานสำเร็จ ความคาดหวังในการทำงานครั้งต่อไปจะเพิ่มขึ้น แต่เมื่อการทำงานประสบความล้มเหลว ความคาดหวังในการทำงานครั้งต่อไปจะลดลง
- 2) การที่บุคคลจะทำงานนั้นซ้ำอีกหรือไม่ ภายหลังจากที่ได้รับความสำเร็จแล้ว ย่อมขึ้นอยู่กับความคาดหวังใหม่ของแต่ละบุคคล
- 3) การเปลี่ยนแปลงความคาดหวัง เป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงการจูงใจ

เคลลี และเจนิส (Kelley and Janis อ้างถึงในสงวน สุทธิเลิศอรุณ และคณะ, 2522 : 135) ได้ทำการทดลองเกี่ยวกับความคาดหวัง และได้สรุปการทดลองว่า ความคาดหวังของบุคคลอื่นจะมีอิทธิพลต่อกำลังใจในการปฏิบัติงานของผู้ที่ได้รับการคาดหวังอย่างมาก ตัวอย่างเช่น ในกรณีที่พ่อแม่มีความคาดหวังในความสำเร็จของลูกสูงจะมีส่วนที่ทำให้ลูกมีความล้มเหลวทางการเรียนสูงด้วย ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า ความคาดหวังของบุคคลอื่นที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับบุคคลผู้ถูกคาดหวัง จะมีอิทธิพลต่อการสร้างกำลังใจให้บุคคลนั้น มีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานได้สำเร็จมากขึ้นด้วย เพราะเหตุนี้ผู้ที่ฉลาดจึงมักตั้งความคาดหวังในการทำงานว่าจะทำให้สำเร็จเสมอ บางครั้งถึงกับกำหนดปรัชญาชีวิตว่า "เราทำได้" และพยายามทำงานตามขั้นตอนที่ได้อาศัยคะแนนไว้ โดยพยายามให้ผิดพลาดน้อยที่สุด ความภูมิใจที่ได้ประสบความสำเร็จ

ตามที่ตนได้คาดหวังไว้จะก่อให้เกิดความทะเยอทะยานในการทำงานที่ยากขึ้นไป

ดังนั้นในการเรียนการสอนของครู ควรมีหน้าที่จะต้องพยายามสอนและแนะแนวทางให้เด็กรู้จักตั้งความคาดหวังในการเรียนเพื่อให้เด็กจะได้มีความพยายามในการเรียนที่จะให้ประสบความสำเร็จ มีความกระตือรือร้นในการเรียน แต่ในการตั้งความคาดหวังของนักเรียนนั้น ก็ควรตั้งให้เหมาะสมกับความสามารถของคนที่เด็กจะสามารถทำได้ เพราะหากเด็กคาดหวังไว้สูงเกินไป หรือยากที่จะทำเกินไป เด็กก็จะรู้สึกเบื่อหรือหมดกำลังใจเสียก่อน ซึ่งจะเป็นอุปสรรคต่อการปรับตัวและขั้นตอนสุขภาพจิตของเด็กอีกด้วย ในขณะเดียวกันเด็กที่ไม่มีความคาดหวังในการเรียนก็อาจทำให้เด็กไม่กระตือรือร้น เฉื่อยชา ซึ่งจะทำให้ความสนใจในการเรียนของเด็กต้องลดลงด้วยก็ได้

4. ความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถของตน

แบนดูรา (Bandura, 1977:81-82) ได้เสนอองค์ประกอบที่ทำให้เกิดความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถของตนดังนี้

1) ความสำเร็จในการทำงาน (Performance Accomplishment) ความสำเร็จในการทำงานจะเป็นตัวเพิ่มความคาดหวังในความสามารถของบุคคล และการไม่ประสบผลสำเร็จในการทำงานหลายครั้งซ้ำกันจะเป็นตัวลดความคาดหวังในความสามารถของบุคคล ถ้าบุคคลประสบความสำเร็จในการทำงานตามที่ตนคาดหวังไว้บ่อยครั้ง จะทำให้บุคคลมีความมานะพยายาม หรือถ้าไม่ประสบความสำเร็จในบางครั้งก็จะพยายามต่อไป เพื่อให้งานนั้นประสบความสำเร็จ

2) การได้เห็นสิ่งที่ผู้อื่นกระทำ (Vicarious Experience) การที่บุคคลเห็นผู้อื่นทำกิจกรรมใดก็ตาม บุคคลจะพยายามเก็บสิ่งที่ดี ๆ ไว้เป็นต้นแบบ เพื่อนำมาพิจารณาในความสามารถของตนว่า สามารถทำงานนั้นได้หรือไม่ และจะสามารถคาดว่าตนเองนั้นสามารถที่จะทำงานนั้นได้หรือไม่

3) การพูดชักจูงจากคนอื่น (Verbal Persuasion) การฟังคำพูดชักจูงจากคนอื่นมีส่วนช่วยให้บุคคลมีความมั่นใจในตนเองมากขึ้น ที่จะ

คาดหวังว่าตนเองสามารถที่จะทำกิจกรรมนั้นสำเร็จ ถึงแม้ว่าจะเคยทำกิจกรรมนั้นไม่สำเร็จก็ตาม เป็นการเพิ่มความมั่นใจและกำลังใจ

4) การตื่นตัวทางอารมณ์ (Emotional Arousal) การตื่นตัวทางอารมณ์บางครั้งให้ผลดีถ้ามีปริมาณพอเหมาะ เพราะจะให้เกิดพลัง แต่ถ้าความตื่นตัวทางอารมณ์นั้นกลายเป็นความวิตกกังวลหรือความกลัวแล้ว จะทำให้การทำงานทำได้ไม่ดี หากบุคคลมีความวิตกกังวลในระดับสูงแล้ว บุคคลจะมีความคาดหวังในการทำงานในระดับต่ำ

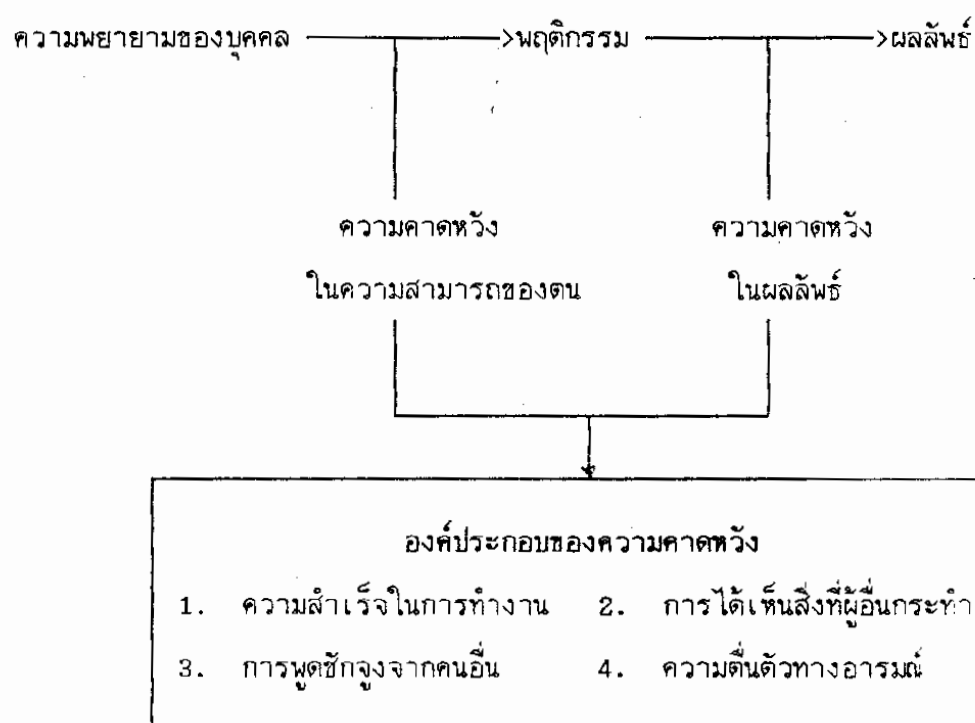
ความคาดหวังในความสามารถของตนสามารถสรุปได้ดังภาพประกอบ 3

ความคาดหวังในความสามารถของตน (Efficacy Expectation)

องค์ประกอบ (Source)	สิ่งที่เกี่ยวข้อง (Mode of Induction)
ความสำเร็จในการทำงาน (Performance Accomplishments)	<ul style="list-style-type: none"> - รูปแบบของการร่วมมือ (Participant Modeling) - การปฏิบัติตามอย่างไม่มีเงื่อนไข (Performance Desensitization) - การเปิดโอกาสให้ปฏิบัติ (Performance Exposure) - การปฏิบัติตามแนวคิดของตน (Self Instruction Performance)
การได้เห็นสิ่งที่ผู้อื่นกระทำ (Vicarious Experience)	<ul style="list-style-type: none"> - รูปแบบที่ยังใช้กันอยู่ (Live Modeling) - รูปแบบที่ใช้เป็นแบบอย่าง (Symbolic Modeling)
การพูดชักจูงจากคนอื่น (Verbal Persuasion)	<ul style="list-style-type: none"> - การแนะนำ (Suggestion) - การชักชวน (Exhortation) - การแนะนำตนเอง (Self-Instruction) - การรับรู้วิธีปฏิบัติ (Interpretive Treatments)
ความตื่นตัวทางอารมณ์ (Emotional Arousal)	<ul style="list-style-type: none"> - ความเชื่อ (Attribution) - การผ่อนคลาย, การตอบสนองทางชีวภาพ (Relaxation, Biofeedback) - ความท้อแท้หมดหวัง (Symbolic Desensitization) - ความวิตกกังวลเกินกว่าเหตุ (Symbolic Exposure)

ภาพประกอบ 3 แสดงถึงองค์ประกอบที่ก่อให้เกิดความคาดหวังในบุคคล

เดคเกอร์และนาธาน (Decker and Nathan, 1985 : 28-29 อ้างถึงในพจนาน ศรีแดง, 2532 : 50) ได้สรุปผลของความคาดหวังในความสามารถของตนและความคาดหวังในผลลัพธ์ โดยรับมาจากทฤษฎีของแบนดูรา (Bandura, 1977) ว่าองค์ประกอบของความคาดหวังคือ ความสำเร็จในการทำงาน การได้เห็นในสิ่งที่คนอื่นกระทำ การพูดชักจูงจากคนอื่น และความตื่นตัวทางอารมณ์ เป็นพื้นฐานสำคัญที่ทำให้คนมีความพยายามที่จะกระทำหรือแสดงพฤติกรรมที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ ดังภาพประกอบ 4

ภาพประกอบ 4 แสดงผลของความคาดหวังในความสามารถของตนเองกับความคาดหวังในผลลัพธ์

5. ความคาดหวังในการศึกษาต่อกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย

ได้มีงานวิจัยเกี่ยวกับความคาดหวังและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยในส่วนของเด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำจะมีความคาดหวังต่ำหรือไม่นั้น สตีปิค และ ฮอฟแมน (Stipek and Hoffman, 1980 : 816-865 อ้างถึงในพจนาน ศรีแดง, 2532 : 53) ได้ทำการศึกษาโดยแบ่งนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม คือ สูง กลาง ต่ำ โดยการประเมินของครู แล้วสร้างแบบทดสอบ ซึ่งเมื่อให้เด็กทำแล้วจะล้มเหลวทุกครั้ง ผลปรากฏว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเพศไม่มีผลต่อความคาดหวังและความสำเร็จ แต่กลุ่มเด็กชายที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำความคาดหวังความสำเร็จต่ำกว่าอีกสองกลุ่ม

อุบลวรรณ บัวอ่อน (2537 : 111) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบด้านครู ด้านนักเรียน ด้านสภาพแวดล้อมทางบ้าน และด้านสภาพแวดล้อมทางโรงเรียน กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดระนอง พบว่า ความคาดหวังในการศึกษาต่อมีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

กิตติพงษ์ เครื่องกำแหง (2534 : 30) ได้ศึกษาปัจจัยบางประการที่สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในจังหวัดตาก พบว่า ระดับความมุ่งหวังที่จะศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาและเพศเป็นตัวพยากรณ์ที่ตัดต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาชีววิทยา

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2528 : 179) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปรที่เกี่ยวกับครู นักเรียน และโรงเรียนที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ และเจตคติต่อคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 พบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ในวิชาคณิตศาสตร์ที่สำคัญที่สุด คือ ความคาดหวังของนักเรียนในการศึกษาต่อ รองลงมาคือ เจตคติต่อคณิตศาสตร์ ลักษณะของชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่ ประสิทธิภาพในการสอนคณิตศาสตร์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ของครู สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว

สำหรับความคาดหวังในการศึกษาต่อนั้นส่งผลต่อการเรียนมากที่สุด ทั้งทางตรงและทางอ้อม ตัวแปรที่อธิบายความคาดหวังของนักเรียนได้ดีที่สุด คือ ลักษณะชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่ และสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม

สุจินดา จันทวรรณ (2529 : 168) ได้ศึกษาปัจจัยคัดสรรที่สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มทักษะภาษาไทยและคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสตูล พบว่า ความคาดหวังในการศึกษาต่อของนักเรียนมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีความสัมพันธ์ในทางบวก โดยนักเรียนที่มีความต้องการจะศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยสูงกว่านักเรียนที่ไม่ต้องการศึกษาต่อ

เลเฮอร์ (Lehrer, 1969 : 3876-A อ้างถึงในสุจินดา จันทวรรณ, 2529 : 40) ได้ศึกษาองค์ประกอบหลายชนิดที่คิดว่ามีส่วนช่วยพยากรณ์ความสำเร็จในการเรียนของนักเรียนเกรดแปด ในโรงเรียนบางแห่ง ในรัฐไอโอวา สหรัฐอเมริกา เมื่อ ค.ศ. 1968 พบว่า องค์ประกอบที่สำคัญ 4 ประการรวมกันมีอำนาจพยากรณ์ความสำเร็จในการเรียนได้ค่าสหสัมพันธ์พหุคูณสูงถึง .55 องค์ประกอบเหล่านั้น คือ การไม่เข้มงวดกวดขัน ความวิตกกังวล การจู้จี้ และความคาดหวังในการศึกษาต่อ

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าความคาดหวังต่อการศึกษาต่อของนักเรียนมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ดังนั้นผู้วิจัยจึงคาดว่าความคาดหวังในการศึกษาต่อของนักเรียนจะมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดกระบี่

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับเจตคติต่อการเรียน ความสนใจในสื่อมวลชน และความคาดหวังในการศึกษาต่อของนักเรียนดังที่ได้เสนอมาข้างต้น พบว่าตัวแปรทั้ง 3 นี้มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาและคาดว่าตัวแปรทั้ง 3 นี้มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดกระบี่